



קידום נוער - תוכנית היל"ה  
השכלת יסוד ולימודי השלמה

תנ"ק בחינוך הממלכתי - חוברת לימוד וצבודה

מדריך למורה

תוכנית לימודים למסלול לימודי תעודה

10 שנות לימוד - תשפ"א

כתבה: ישראלה הלזנר

הָאֵלִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדָרְכָהּ וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמַרְי-פִּי.

תוכנית איחודים: מהריאת הצולט דרק סיפורי  
האבות, משפחה לצט והתאמות האומה.



רפאל אקסיס - יציאת מצרים

תוכן:

4	עמ'.....	מבוא
5	עמ'.....	יחידה ראשונה - בריאת העולם
22	עמ'.....	פצילות מסכמת
25	עמ'.....	יחידה שניה - סיפורי האבות
39	עמ'.....	פצילות מסכמת
41	עמ'.....	יחידה שלישית - יציאת מצרים ועשרת הדברות..
51	עמ'.....	פצילות מסכמת
53	עמ'.....	יחידה רביעית - מלחמה, גלות ואליה
66	עמ'.....	פצילות מסכמת
67	עמ'.....	נספח - קיסורי אתרי תנ"ק

## מבוא

"התנ"ך הוא מתנתו הגדולה של האל לאנושות." ~  
יצחק פשיס-לינדל

המסר העיקרי של התנ"ך, של נביאי ישראל, הוא  
שהקב"ה מתיוחס לאדם במלאו הרצינות. ~  
אברהם יהושע הל

לימוד סיפורי התנ"ך מאפשר לנו להכיר את הדרכות  
הגדולות שהוא מביא בפנינו הנוצרות בקיום האנושי, ואם  
כך להכיר טוב יותר את עצמנו, את ההתמודדויות הגדולות  
של בני האדם עם הצולא, עם הלולת ועם עצמם.

סיפורי הבריאה, סיפורים אנוניברסליים, עוסקים בהתהוות  
הצולא וראשית ימיה של האנושות. הם מלמדים בחינה של  
שאלות יסוד עקרונות על טיב החיים ומשמעותם.

סיפורי התהוות עם ישראל ממסכה לאומה, מלמדים הכרות  
עם המסר המונותאיסטי של האבות לצולא. עם התמודדויות  
משחתיות.

סיפורי הולדת משה, יציאת מצרים ומתן תורה עוסקים  
בשאלות העקרונות בדבר החירות, וחשיבותה של חקיקה  
ליצירת חברה מוסרית.

ולבסוף, המלכה בישראל, הגלות ושיבת ציון, מלמדים עיסוק  
בנוצע לצורות שלטון, חשיבותה ומשמעותה של עצמאות  
מדינית. הם מלמדים גם הכרות עם דמויות שמרכליותן,  
בתרבות הכללית בכלל והישראלית בפרט, אינה מוטלת  
בספק.

החוברת נכתבה מתוך שימת דגש על לימוד שיש בו ערכים,  
מורכות של התלמידים בחומר הנלמד, והרלונטיות שלו  
לחיייהם.

# יחידה ראשונה – הריאת הצולמ

## בראשית פרק א

א בראשית, ברא אלהים, את השמים, ואת הארץ. ב והארץ, הייתה תהו ובהו, וחשך, על-פני תהום; ורוח אלהים, מרחפת על-פני המים. ג ויאמר אלהים, יהי אור; ויהי-אור. ד וירא אלהים את-האור, כ-טוב; ויבדל אלהים, בין האור ובין החשך. ה ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום אחד. {פ}

ו ויאמר אלהים, יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל, בין מים למים. ז ויעש אלהים, את-הרקיע, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע, ובין המים אשר מעל לרקיע; ויהי-כן. ח ויקרא אלהים לרקיע, שמים; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שני. {פ}

ט ויאמר אלהים, יקוו המים מתחת השמים אל-מקום אחד, ותראה, היבשה; ויהי-כן. י ויקרא אלהים ליבשה ארץ, ולמקוה המים קרא ימים; וירא אלהים, כ-טוב. יא ויאמר אלהים, תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, עץ פרי עשה פרי למינו, אשר זרעו-בו על-הארץ; ויהי-כן. יב ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע, למינהו, ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו, למינהו; וירא אלהים, כ-טוב. יג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שלישי. {פ}

יד ויאמר אלהים, יהי מארת ברקיע השמים, להבדיל, בין היום ובין הלילה; והיו לאתת ולמועדים, ולימים ושנים. טו והיו למאורת ברקיע השמים, להאיר על-הארץ; ויהי-כן. טז ויעש אלהים, את-שני המארת הגדלים: את-המאור הגדל, לממשלת היום, ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים. יז ויתן אתם אלהים, ברקיע השמים, להאיר על-הארץ. יח ולמשל, ביום ובלילה, ולהבדיל, בין האור ובין החשך; וירא אלהים, כ-טוב. יט ויהי-ערב ויהי-בקר, יום רביעי. {פ}

כ ויאמר אלהים--ישרצו המים, שרץ נפש חיה; ועוף יעופף על-הארץ, על-פני רקיע השמים. כא ויברא אלהים, את-התנינם הגדלים; ואת כל-נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם, ואת כל-עוף כנף למינהו, וירא אלהים, כ-טוב. כב ויברך אתם אלהים, לאמר: פרו ורבו, ומלאו את-המים בימים, והעוף, ירב בארץ. כג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום חמישי. {פ}

כד ויאמר אלהים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש וחייתו-ארץ, למינה; ויהי-כן. כה ויעש אלהים את-חית הארץ למינה, ואת-הבהמה למינה, ואת כל-רמש האדמה, למינהו; וירא אלהים, כ-טוב. כו ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; וירדו בדגת הים ובעוף השמים, ובבהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ. כז ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ, וכבשה; וירדו בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל-חיה, הרמשת על-הארץ. כט ויאמר אלהים, הנה נתתי לכם את-כל-עשב זרע זרע אשר על-פני כל-הארץ, ואת-כל-העץ אשר-בו פרי-עץ, זרע זרע: לכם יהיה, לאכלה. ל ולכל-חית הארץ ולכל-עוף השמים ולכל רמש על-הארץ, אשר-בו נפש חיה, את-כל-ירק עשב, לאכלה; ויהי-כן. לא וירא אלהים את-כל-אשר עשה, והנה-טוב מאד; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום הששי. {פ}

## בראשית פרק ב

א ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. ב ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג ויברך אלהים את-יום השביעי, ויקדש אתו: כי בו

שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. }פ}
   
ד אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה וכל שים
   
השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-
   
הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני
   
האדמה. ז וייצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפיו, נשמת חיים; ויהי
   
האדם, לנפש חיה. ח ויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר
   
יצר. ט ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים,
   
בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, והיה,
   
לארבעה ראשים. יא שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם,
   
הזהב. יב וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השהם. יג ושם הנהר השני, גיחון--
   
הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר
   
הרביעי, הוא פרת. טו ויקח יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה
   
ולשמרה. טז ויצא יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל. יז ומעץ, הדעת
   
טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב
   
היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. יט וייצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה
   
ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש
   
חיה, הוא שמו. כ ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה;
   
ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כא ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, ויישן; ויקח, אחת
   
מצלעותיו, ויסגר בשר, תחתנה. כב ויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה;
   
ויבאה, אל-האדם. כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא
   
אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-כן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו
   
לבשר אחד. כה ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא, יתבששו.

### פרקי א' - ה' - בריאה

*שני הפרקי הראשונים של ספר בראשית עוסקים בבריאת העולם.*

*הסיפור הראשון, בפרק א', מתאפיין בניסוחי נוסחתיים החוזרים על עצמם, זהו סיפור בריאה שהסדר והארכון דומיננטיים בו. הסיפור מלמד על בריאת עולם שבאה ימי, על בריאה באמירה (בניאוד למיתוסים של העמים הקדומים המספרים על בריאת תוק מאבק איתנים של כוחות הטבע אלו באלו) ועל הטוב שבאדם שברא.*

*הסיפור השני, בפרק ב', מדגיש את מרכזיות האדם, את תפקידו לשמור על אן עדן המוכיח לראשונה בפרק זה.*

פרק א'	פרק ב'
האל מופיע בשם אלוהים	האל מופיע עם השם המפורש
האדם נברא בצלם האל	האדם נברא מצד אצבע
האישה נבראה עם האדם	האישה נבראה מצד האדם
הפועל המשמעותי - ברא	הפועל המשמעותי - יצר
החיות נבראו לפני האדם	האדם ברא את החיות
האדם שולט בעולם	האדם שומר על אן ערן
לסיכום: האדם נצלה, רוחני, הוא שולט בכל הברואים וקובע את הארץ.	לסיכום: האדם אשמי, נוצר מצד אצבע, תפקידו מצומצם - שמירת האן.

שאלות לדיון:

1. מדוע צריך שני סיפורים? כיצד הסיפורים משלימים זה

את זה?

הסיפורים משלימים זה את זה כי הסיפור השני מפרט

יותר על האדם ועל אן ערן. הסיפור השני מוסיף את

הפן האנושי לסיפור הבריאה.

2. הפרק הראשון שם דגש על סדר וארצון - מהי

חשיבותם?

חשיבות הסדר היא ליצור אור בן יום חוקים וניתן לחיות

לפניהם. כך אין אנרכיה ואין פחד תמידי מפני האל

נוצר.

3. בתהילים נאמר - מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי

תפקדנו, ותחסרהו מצט מאלוהים. איזה חלק של

הפסוק מתוּיחס לפרק הראשון ואיזה לשני? מה אומרת  
שניות זו על האדם? האם הוא עליון או תחתון או גם  
וגם?

מה אנוש כי תזכרנו מתאים לפרק ה' בו נהרא האדם  
מצד, ותחסרהו מצט מאלוהים מתאים לפרק א' בו  
נהרא האדם בצלם האל. האדם גם נשמה וגם ירוה,  
הכל לפי הבחירה החופשית שלו אם להתעלות או  
לרדת.

### משימות:

- המורה יכול<sup>1</sup> להביא סיפור מיתולוגי ולהשוות אותו  
לסיפורי הבריאה בראשית. למשל:

אני תיאמת ומרדוק, יוצר האלים, התעמתו;

קמו לקרבי, התקרבו למלחמה.

האדון פרש את רשתו והקיף אותה בה.

את הרוח העזה שהחליק מאחוריו הוא שחרר לתוך פניה.

כשתיאמת פצתה את פיה כדי לבלוע אותו,

הוא הכניס את הרוח העזה שלא תסאור את שפתיה.

הרוחות העלות מלאו את כרסה;

קרביה נאחלו ונפער פיה.

הוא ירה חץ והוא קרע את כרסה.

הוא ביתר את תוכה וקע את ליבה.

הוא הביס אותה ושט קץ לחייה.

הוא השליך את אווייתה וצמד עליה.

האדון נח וקדק את אווייתה.

<sup>1</sup> הבאת המיתוס תלויה מאוד בטיב הכיתה. המורה מפעילים שיקול דעת ומחליטים אם זה מתאים לכיתתם.



את הפטר חצה בכדי לברוא מופלאים;  
הוא ביתר אותה לשניים כמו דג מיושב.  
חציה הוא כונן כרקיע השמים;  
הוא משק את הכרית והצב שט משמר,  
שלא ירשו למימיה לצאת.

אקריש את הדג ואיזור ואזור עצמות,  
אצפה אדג קדמון - יהא שמו 'אנוש'.  
אברא אדג קדמון, אנוש-  
תוטל עליו עבודת האלים, והט - שינוח!  
(אנומה אליש לוח ד')

- בחרו תמונה מבין התמונות הבאות ומנמקו את בחירתכם:





• האלינו לשירו של אידן רייכל:

<https://www.youtube.com/watch?v=LlrdEAs3U0>

**בראשית**  
**עידן רייכל**  
**מילים ולחן: עידן רייכל**

בראשית כבר הייתה אהבה  
לאדמה טובה חיכתה כמו למים

חיכתה לשמש, לשקיעות שבים

ולגל של געגוע

חיכתה

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שיהיו לה שמיים

לשאת עיניים אל הכוכבים

וחיכתה גם לאדם וחיה

מישהו מחכה לך בבית

קרוב לכאן

אולי באיזו פינה

מקום שתקראי לו בית

כשתכנסי בו יהפוך לשלך

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שכבר תמצא לה מנוח

וחיכתה לילדים בחצר

וגם לעץ לטפס ולנוח בצל

בראשית כבר הייתה אהבה

ואחריה כבר נברא לו הצער

והדמעות והלב השבור

ואחריהם הגיעה נחמה

*מה, אצתם, הקשר בין השיר לפזמונים?*

## בראשית פרק ג

א והנחש, הִיָּה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. ב. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחֶשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֵּן, נֹאכֵל. ג. וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֵּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תִּמְתּוּן. ד. וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תִּמְתּוּן. ה. כִּי, יִדַּע אֱלֹהִים, כִּי בַיּוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִייתֶם, כַּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי, טוֹב וָרָע. ו. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכֵל וְכִי תֵאָוֶה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה, וַיֹּאכֵל. ז. וַתִּפְקַחְנָה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְעוּ, כִּי עִרְמָם הֵם; וַיִּתְּפוּ עָלֶיהָ תֵאָוֶה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֶת. ח. וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְּהַלֵּךְ בַּגֵּן--לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הַגֵּן. ט. וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אַיֶּכָּה. י. וַיֹּאמֶר, אֶת-קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגֵּן; וַאִירָא כִּי-עִירַם אֲנֹכִי, וַאֲחַבָּא. יא. וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ, כִּי עִירַם אֶתָּה; הֲמִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכַל-מִמֶּנּוּ--אֲכַלְתָּ. יב. וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַתְנִי-לִי מִן-הָעֵץ וְאָכַל. יג. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הַנָּחֶשׁ הִשְׁיֵאֲנִי, וְאָכַל. יד. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחֶשׁ, כִּי עָשִׂית זֹאת, אָרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גַּחֲכֶךָ תֵּלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ. טו. וְאִיבָה אִשִּׁית, בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זָרְעֶךָ, וּבֵין זָרְעֶיהָ: הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב. } ס. { טז אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר, הֲרֵבָה אֲרֵבָה עִצְבוֹנְךָ וְהֲרֵנְךָ--בְּעֵצֶב, תֵּלְדִי בָנִים; וְאֶל-אִישָׁהּ, תִּשְׁוֹקְתָהּ, וְהוּא, יִמְשַׁל-בָּךְ. } ס. { יז וְלָאָדָם אָמַר, כִּי-שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ--אָרוּרָה הָאָדָמָה, בְּעִבּוּרָךְ, בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יח. וְקוֹץ וְדַרְדַּר, תַּצְמִיחַ לָךְ; וְאֲכַלְתָּ, אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. יט. וְזָעַת אִפְיְךָ, וְתֹאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵךְ אֶל-הָאָדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ: כִּי-עָפָר אַתָּה, וְאֶל-עָפָר תִּשׁוּב. כ. וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ, חַוָּה: כִּי הוּא הִיְתָה, אִם כָּל-חַי. כא. וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לָאָדָם וְלְאִשְׁתּוֹ, כְּתַנּוֹת עוֹר--וַיַּלְבָּשֵׁם. } פ. {

כב. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, הֵן הָאָדָם הִיָּה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לִדְעוֹת, טוֹב וָרָע; וְעַתָּה פָּן-יִשְׁלַח יָדוֹ, וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל, וְנָחִי לְעָלָם. כג. וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים, מִגֵּן-עֵדֶן--לְעֵבֶד, אֶת-הָאָדָמָה, אֲשֶׁר לָקַח, מִשָּׁם. כד. וַיִּגְרַשׁ, אֶת-הָאָדָם; וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגֵן-עֵדֶן אֶת-הַכְּרִיבִים, וְאֵת לֶהֱט הַחֲרָב הַמִּתְהַפֶּקֶת, לְשָׁמֵר, אֶת-דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. } ס. {

## פרק ד' - דן עדן:

פרק ד' הוא המשכו של פרק ה' ובו המשך תיאור דן-עדן.  
בדן שני עצי.

הפרק עונה על שאלות יסוד של האדם: מדוע יש מוות  
מדוע קשה הידיה כל כך, מדוע קשה להתכנס?  
התשובה לכל השאלות האלה שמציע הפרק היא חטא האכילה  
מעץ הדעת.

הפרק צוסק בהחירה חופשית, ברצון לדעת ולהשכיל. בלתי כותמת  
אחריות על מצנינו. באתכר להתבכר ולצאת אל החיים ואל  
הקיים וההתמודדויות שהט מלמניט.

### שאלות לדיון:

1. לו היתה לכט בחירה כלו- במה הייתט בוחרים: בחיי  
נצח או בדעת וחיים קצרים יותר, אק עט משמעות?  
כל תשובה מנומקת מתקבלת. ניתן להציע לתלמידים  
את האפשרויות הבאות: יתרון החיים הקצרים הוא שהט  
מלאי משמעות, כשאדט יודע שיש סוף לדברים לה  
מצניק לו פרופורציה והוא ממצה כל רגע. יתרון חיי  
הנצח הוא שניתן לתקן שגיאות, כל אחד מאיתנו רוצה  
לחיות כמה שיותר ולראות את הדורות הבאים היוצאים  
ממנו.

2. הפרק כולט מאשימים את האחר. האדט את חוה, וחוה  
את הנחש. איק אתט מסבירים התנהגות לזו? כיצד צריק  
לנהוג במצה בו צושים מצעה שאינו מקובל על אחרים?  
להאשים, להתחמק, או לקחת אחריות?  
ההסבר הוא שקל להאשים, אדט וחוה פחדו מהאל ולכן  
התחמקו מאחריות. הט חשו אשמים ולכן האשימו  
אחרים. במצה בו צנינו מצעה שאינו מקובל על אחרים,  
יש לקחת אחריות על הבחירה שלנו, כי כק נרמשים פחות  
רמעות אסט וכק נוכל לשכנע באמינותנו ואף להציע  
תיקון.

3. מיהו הנחש? יצור פלאי? קול פנימי של האישה בליבה  
שהסית ופיתה אותה? איך מתמודדים עם פיתוי?  
כא תשובה תתקבל. ההסבר הפשוט הוא שהנחש היה רק  
טרייזר לאישה לשמוע את קולה הפנימי שחש בקרי.  
ההתמודדות עם פיתוי קשה. רצוי לא להכנס  
לסיטואציות שיש בהן פיתוי. אם נחשפים, ניתן לנסות  
לתקן.

משימות:

- לפניכם מספר תמונות. צנו על השאלות המופיעות  
אחריהן:



מי הפרק ט' מוחח עם הנחש ומי בתמונה? התוכלו להסביר  
את סיבת ההבדל?





מי מופיע בתמונות? איזו מהן מצאה חן בעיניכם יותר?  
הסבירו.

## בראשית פרק ד

א וְהָאָדָם, יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וַתְּהַר, וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. ב וַתִּסֹּף לָלֶדֶת, אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל; וַיְהִי-הֶבֶל, רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן, הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. ג וַיְהִי, מִקֶּץ יָמִים; וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, מִנְחָה--לַיהוָה. ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ, וּמִחִלְבָּהּ; וַיִּשַׁע יְהוָה, אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ. ה וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ, לֹא שָׁעָה; וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. ו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-קַיִן: לָמָּה חָרָה לָךְ, וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ. ז הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב, לִפְתַּח חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תִּשְׁוֹקֶתוּ, וְאַתָּה, תִּמְשַׁל-בּוֹ. ח וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-הֶבֶל אָחִיו; וַיְהִי בַּהֲיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיִּקָּם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ; וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי. י וַיֹּאמֶר, מַה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה. יא וְעַתָּה, אָרוּר אַתָּה, מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ, לִקְחֹת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ. יב כִּי תֵעָבֵד אֶת-הָאֲדָמָה, לֹא-תִסֹּף תֵּת-כֹּחָהּ לָךְ; נֹעַ וְנָד, תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ. יג וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-יְהוָה: גָּדוֹל עֲוֹנִי, מִנְּשֹׂא יָד הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפְּנֵיךָ, אָסַתְרָה; וְהָיִיתִי נֹעַ וְנָד, בְּאֶרֶץ, וְהָיָה כָל-מֹצְאֵי, יַהַרְגֵנִי. טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה, לֵכֵן כָּל-הַרְגֵי קַיִן, שְׁבַע־עֵתַיִם, יִקָּם; וַיִּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ. טז וַיֵּצֵא קַיִן, מִלְּפָנֵי יְהוָה; וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-נוֹד, קְדֻמַּת-עֵדֵן. יז וַיִּדַע קַיִן אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת-חַוּוֹה; וַיְהִי, בְּנֵה עֵיר, וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר, כְּשֵׁם בְּנוֹ חַוּוֹה. יח וַיִּוָּלֵד לְחַוּוֹה, אֶת-עֵיזֵר, וְעֵירֵד, וַיֵּלֶד אֶת-מְחוּיָאֵל; וּמְחוּיָאֵל, יָלַד אֶת-מִתְוִשָּׁאֵל, וּמִתְוִשָּׁאֵל, יָלַד אֶת-לִמְךָ. יט וַיִּקַּח-לוֹ לְמָרָה, שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלְהָ. כ וַתֵּלֶד עֵדָה, אֶת-יָבֶל: הוּא הִיָּה--אָבִי, יֵשֶׁב אֶהֱל וּמִקְנָה. כא וְשֵׁם אָחִיו, יוֹבֶל: הוּא הִיָּה--אָבִי, כָּל-תַּפְּשׁ כְּנוֹר וְעֹגֵב. כב וְצִלְהָ גַם-הוּא, יָלְדָה אֶת-תּוֹבֵל קַיִן--לְטֹט, כָּל-חַרֵּשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזֶל; וְאַחֹת תּוֹבֵל-קַיִן, נַעֲמָה. כג וַיֹּאמֶר לְמָרָה לְנִשְׂיוֹ, עֵדָה וְצִלְהָ שְׁמַעַן קוֹלִי--נָשִׂי לְמָרָה, הָאֲזַנָּה אִמְרָתִי: כִּי אִישׁ הִרְגֵנִי לְפָעֲעִי, וַיֵּלֶד לְחַבְרָתִי. כד כִּי שְׁבַע־עֵתַיִם, יִקָּם-קַיִן; וְלִמְךָ, שְׁבַע־עֵתַיִם וְשִׁבְעָה. כה וַיִּדַע אָדָם עוֹד, אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת: כִּי שֵׁת-לִי אֱלֹהִים, זָרַע אַחֲרַי--תַּחַת הֶבֶל, כִּי הִרְגֹתוֹ קַיִן. כו וּלְשֵׁת גַּם-הוּא יָלַד-בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֶנוֹשׁ; אַז הוּחַל, לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה. {ס}

## פּרָק ד' (1-15) - קַיִן וְהָבֶל

*פּרָק זֶה עוֹסֵק בַּמַּתַּח בֵּין אַחִים. בְּקִנְיָא. בְּהַתְּמוּדוֹת עַם*

*דְּחִיָּה.*

*קַיִן יוֹלֵט מִתְּנֵה לֵאלֹא אֵק מִתְּנֵמוּ נְדָחִית. רַק מִתְּנֵת אַחִיו הָבֶל*

*מִתְּקַבְּלָת. קַיִן רוֹצֵחַ אֶת הָבֶל וּבְמַחִיפָה מַכְחִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂה.*

*רַק מִשְׁהוּדָה בַּמַּעֲשֵׂה הַשּׁוֹפֵט שֶׁהוּא הָאֵל דֵּן אוֹתוֹ לַנְּדוּדִים*

*וּמַצְנִיק לוֹ אֶת אוֹת קַיִן שְׂמֵחַן עַלֵּיו.*

*הַפּרָק מַלְמַן הַתְּיַחֲסוֹת לְהַתְּמוּדוֹת עַם דְּחִיָּה וּקִנְיָא. הַפּרָק*

*עוֹסֵק בַּחֲשִׁיבוֹת הַשְּׁלִיטָה בַּכַּעֲסִים. הַפּרָק עוֹסֵק עַם בַּחֲשִׁיבוֹת*



של האדמה כמקור פרנסה עיקרי באותם ימים. קין נענש  
נדודים כך שלא יוכל להמשיך להתפרנס מן האדמה. הפרק  
עוסק בקבלת אחריות. את קין מתפרש לציתים כאינסואידיה  
פנימית ללכת בדרכים בהן לא יתקל קין ברוצים בנקמת  
דמ. הפרק יוצא נגד מנהג נקמת הדם האלהרה לא לפסוע  
בקין.

### שאלות לדיון:

1. רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד  
מוציאים את האדם מן העולם. הסבירו אמירה זו.  
האם נתקלמת במקרה של קנאה? כיצד מתמודדים עם  
זה?

האמירה הזו מכוונת לכך ששלושה דברים מפריע את  
השקט הנפשי ומקלקלים את חווית החיים. הקנאה  
באחרים, התאוה לכל הדברים גם הבלתי מושגים,  
והרדיפה אחר הכבוד. כולנו נתקלים במקרים כאלה,  
ההתמודדות קשה. אולי כדאי לחנך את עצמנו לכך  
שקנאה לא תסייע לי להשיג דברים אלא רק תכאיב לי  
ותקלקל את יחסי עם אחרים.

2. האם נדודים הם עונש? האם זה עונש מספיק לרוצח?  
האם בכל זאת תוכלו לסנכר ולהגן על קין?  
נדודים יכולים להיות עונש, כי אין שקט נפשי לאדם  
שכל חייו נודד ולא מתיישה במקום אחד. נדודים אינם  
עונש מספיק לרוצח, הוא צלול לחלוק על המעשה, הוא  
צריך לשלם את חובו לחברה.

הניסיון להגן על קין הוא שקין כעל מתוק תחושת  
עוול וקנאה קשות ביותר ולא שלט בצמח. דחיה של  
מתנתו על ידי האל היתה בלתי נסבלת מחינתו. עם  
זאת, הוא הוזהר על ידי האל שהוא בניסיון, והיה עליו  
לשלוט ברצונותיו.

### משימות:

- צפו בסרטון הבא:

<https://www.929.org.il/page/4/post/100>

- עם מי אתם מסכימים? האם קין הוא ילד מוכה?  
האם הניסיון שלו היה קשה מדי?
- הפרק אינו מסביר מה אמר קין למהל כשהט היו  
השדה. אולי כי כשרוצים לפאזל לא מחפשים סיבות.  
חברו דיאלוג קצר ביניהם. מה אמר קין למהל?
- חפשו תמונה או שיר שמבטאים את מה שאתם  
חושבים על הסיפור.

### בראשית פרק ו

ה וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל-יֶצֶר מַחְשְׁבֹת לֵב, רַק רַע כָּל-הַיּוֹם. וַיִּנְחַם  
יְהוָה, כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ; וַיִּתְעַצֵּב, אֶל-לֵבּוֹ. ז וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-  
בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה, עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם: כִּי נַחַמְתִּי, כִּי  
עָשִׂיתֶם. ח וְנֹחַ, מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה. {פ}  
ט אֵלֶּה, תּוֹלְדֹת נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, בְּדֹרֹתָיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י וַיִּזְלַד נֹחַ,  
שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת. יא וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לְפָנֵי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ,  
חֲמָס. יב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה: כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בֶּשֶׂר אֶת-דַּרְכּוֹ, עַל-  
הָאָרֶץ. {ס יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַץ כָּל-בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי--כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס, מִפְּנֵיהֶם;  
וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם, אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבֶת עֲצֵי-גִפְרִית, קַנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפְרֹת אֶתֶּה  
מִבֵּית וּמְחוּץ, בַּכֹּפֶר. טו וְזֶה, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתֶּה: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, אֶרְךָ הַתֵּבָה, חֲמִשִּׁים

אמה רחבה, ושלשים אמה קומתה. טז צהר תעשה לתבה, ואל-אמה תכלנה מלמעלה, ופתח התבה, בצדה תשים; תחתים שנים ושלשים, תעשה. יז ואני, הנני מביא את-המבול מים על-הארץ, לשחת כל-בשר אשר-בו רוח חיים, מתחת השמים: כל אשר-בארץ, יגע. יח והקמתי את-בריתי, אתך; ובאת, אל-התבה--אתה, ובניך ואשתך ונשי-בניך, אתך. יט ומל-החי מכל-בשר שנים מל, תביא אל-התבה--להחית אתך: זכר ונקבה, יהיו. כ מהעוף למינהו, ומן-הבהמה למינה, מכל רמש האדמה, למינהו--שנים מל יבאו אליך, להחיות. כא ואתה קח-לך, מכל-מאכל אשר יאכל, ואספת, אליך; והיה לך ולקדם, לאכלה. כב ויעש, נח: ככל אשר צוה אתו, אלהים--כן עשה.

### פרק ו' (5-22) - מבול

פרקי המבול צוסקים בחטאי האנושות, בסיבה להרס העולם, בהצלתו של נח. ובימים שאחרי המבול. סיפורי מבול היו נפוצים עם התרבויות אחרות אולם אחד ההבדלים בין סיפורי מבול קדומים אלו לסיפור התנ"כי הוא שם כוחות הטבע שהם האלים משתוללים באופן שרירותי, ואילו בתנ"ך מוצג מסר של שכר וצונן. מעשיו הטובים של נח סיוצו לו להינצל מן המבול. הסיפור עם מצניק הסבר לתופעות. למשל: מדוע יש קשת בשמים בימינו? הסיפור צוסק באחריות של אדם לאחרי (נח חשב רק על עצמו והציף את קרוביו) ובאחריות של האדם לסיבתו.

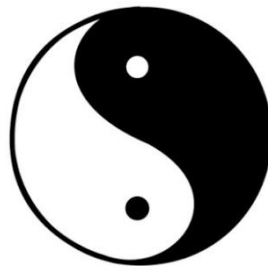
### שאלות לדיון:

- מה לדעתכם יכול נח לעשות למצן אחריים?  
 נח יכול היה לומר לאנשים כי המבול מתקרב וכי עליהם לחזור בתשובה ומעשיהם הרעים או לנסות להציף את עצמם. נח יכול היה להתפלל עבורם או

להתווכח עם האל ולבקש לרחם על האנושות. כפי  
 שצפה אברהם אבינו בפרשת סדום.  
 2. האם אסונות טבע כמו צונאמי ובכלל מצב כדור הארץ  
 בימינו הם דבר שניתן למנוע?  
 נראה שמצב האויר בעולם משתנה, אולי לא ניתן  
 למנוע אסונות טבע לחלוטין, אבל יתכן שניתן להצרכ  
 לקראתם.

משימות:

- חפשו היכן נמצא הר אררט עליו נחה התיבה אחרי  
 המבול.
- היונה עם צלף הזית הפכה לסמל של שלום בין בני  
 אדם ובין האדם לטבע. איזה עוד סמלים אתם  
 מכירים?  
 בחרו אחד מן הסמלים הבאים ונמקו את בחירתכם:





### בראשית פרק יא

א ויהי כל-הארץ, שפה אחת, ודברים, אחדים. ב ויהי, בנסעם מקדם; וימצאו בקעה בארץ שנער, וישבו שם. ג ויאמרו איש אל-רעהו, הבה נלבנה לבנים, ונשרפה, לשרפה; ותהי להם הלבנה, לאבן, והחמר, היה להם לחמר. ד ויאמרו הבה נבנה-לנו עיר, ומגדל וראשו בשמים, ונעשה-לנו, שם: פן-נפוצ, על-פני כל-הארץ. ה וירד יהוה, לראת את-העיר ואת-המגדל, אשר בנו, בני האדם. ו ויאמר יהוה, הן עם אחד ושפה אחת לכלם, וזה, החלם לעשות; ועתה לא-יבצר מהם, כל אשר יזמו לעשות. ז הבה, נרדה, ונבלה שם, שפתם--אשר לא ישמעו, איש שפת רעהו. ח ויפץ יהוה אתם משם, על-פני כל-הארץ; ויחדלו, לבנות העיר. ט על-כן קרא שמה, בבל, כי-שם בלל יהוה, שפת כל-הארץ; ומשם הפיצם יהוה, על-פני כל-הארץ. }פ{

### פרק י"א (1-9) - מאדף בבל

הפרק עוסק במאדף בבל. הסיפור יוצא נאד חטא האלה והרצון האנושי להיות כאלהים. אנשי המאדף רצו לעשות לעצמם שם ולבנות מאדף שראשו בשמים - מקום מסכן

האל. הט עם רצו אותו כמצין מדגלור המסוייץ למי שהרחיק  
לחזור אל הציה. לכן אמרו: פן נפולץ על פני כל הארץ.  
אל האל הפר את תוכניתם.

הסיפור מצניק הסבר לאופן בו נוצרו שפות שונות בצופם  
ולאופן בו התפלרו בני האדם על פני כדור הארץ.  
מדרש השם באל הוא - כי שם באל הי' שפת כל הארץ. כק  
מסביר התנך את פשרם של שמות. באל נקראת עם באל כי  
באב בשפות שמיות הוא שער, והיא נחשבה ביני יושביה לשער  
השמיים.

### אלות לדיון:

1. האדם שארץ עם כיום להאיץ לשמיים: החלפיות האיכו  
לירח (כק עם סיפורם של בראשית החלפית שלנו). מה  
דעתכם, האם לו הציה והאם לה מציד על אלה  
אנושית?  
לה לא מציד על אלוה אל אלק סקרנות.
2. בני אדם התפלרו בצופם, עם זאת היום עם  
הגלובליזציה הצופם מתאחד. האם טוב שיש תרבויות  
שונות או שאל האנושות להתאחד? הסבירו מה טוב בכל  
אחת מן האפשרויות האלה.  
טוב שיש תרבויות שונות וכק יש מאון של צופם תרבותי  
ואנושי, אל אולי כדאי שבכל זאת יהיו ערכים  
שותפים לכלל האנושות (כמו שבצ מצוות בני נח) כדי  
שנורמות מסויימות של מוסר תהיינה שותפות לכלום.

3. על פסוק 6 שפרקנו מספרת אגדת חז"ל כי מצדל בבל  
היה גבוה מאוד ואם נפל אדם ומת, לא שמו הבונים  
ליבת עליו, אם נפלה לבנה (אבן בניה) אחת, היו יושבים  
ובוכים ואומרים: "אוי לנו". (פרקי דרבי אליעזר פרק  
כ"ד).

הסיפור צוסק בחשיבות החומר הציני אנשי מצדל בבל  
לצומת הללול חיי אדם. מה דעתכם על הסיפור?  
הסיפור מציג על נורמות פסולות. חיי אדם חשובים מן  
החומר.

משימות:





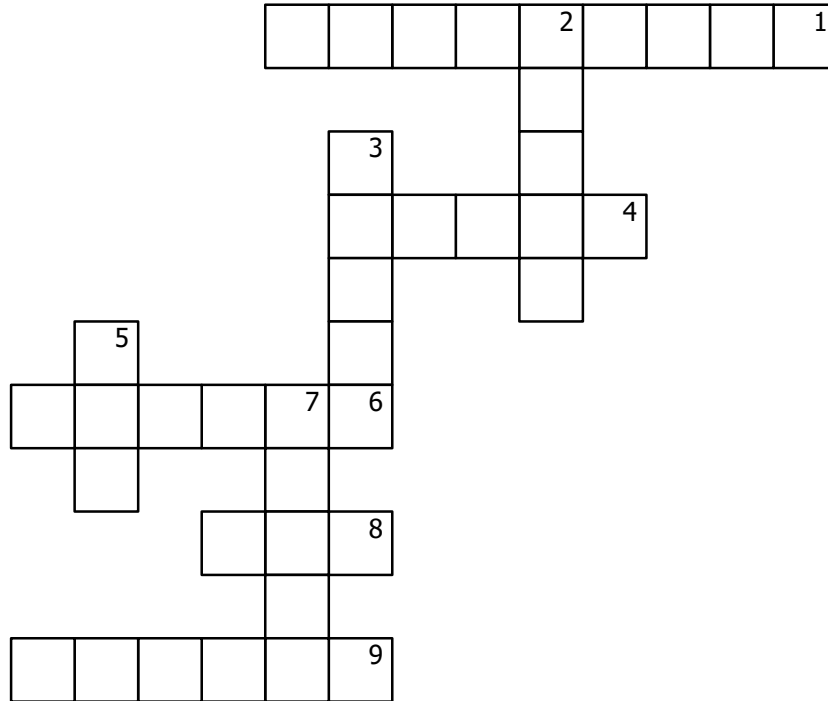
- התבוננו בשתי התמונות. איילו מהן תואמת יותר את הסיפור?  
הסיפור?
- צפו בסרטון הבא – האם מתאים ללמד ילדים את התנ"ך כפי שצושים בסרטון? נאקו.

[https://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU&list=PLEs05azCymXgfggKHV-S\\_Ir-BR1Q94FH&index=11](https://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU&list=PLEs05azCymXgfggKHV-S_Ir-BR1Q94FH&index=11)



## פזמונים לסיכום היחידה:

### תשבץ ראשית האנושות



#### מאוזן

1. מה הקריב קין לאל – מפרי האדמה
4. מה מופיע רק בבראשית ב – גן עדן
6. ממה ניצל נח - מהמבול
8. מה הקריב הבל לאל - צאן
9. מה רצו אנשי מגדל בבל - להתפרסם

#### מאונך

2. מי הביאה לנח ענף זית היונה
3. כמה סיפורי בריאה יש בבראשית - שניים
5. מהו שמה של אם כל חי- חוה
7. מה היה חטאם של אנשי מגדל בבל -הגאווה

כפו בסרטון הבא המסכם את מה שלמדתם וקראו את השיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=SSk5FkTklQc&list=PL5i9jeyuf2TEExYFdi2FY5e8y1Vq2EXNB>

בראשית

מימים ולחן: דון מקלין

תראם: רחל שפירא

בראשית היה לא כלאם, רק חושק ודממה

מדבר האלהים בקצו יפי האדמה

מצל הצרובים קורצו כוכבי יהלומים

הצפה החדש הופיעו יצורים אימים

והאדם היה פרוצה ברצף האינסוף

אלהים החוכמתו שמר אותה לסוף.

התצננו מאל, התצננו מאל

וכהשנו כסא וטמ נלר

התצננו מאל, לידינו בלבד

רק להט לא היינו לעזר.

ההרים קיבלו צורה וכך הצמקים

ונהרות פילסו דרכם בחריצת סכין

גלי גאות היו את לב הארץ מפלחים

קרני השמש השתברו אל בוק מוטחים

והי חיים פרץ כמו המנון וכמו מחול

טיפה של דם נפלה אי שם, הכתימה את החול.

התעצמנו מאלי...

ונשרים דאו מצל האן המבורק  
טיפת הדט הפכה אדט כעץ חייט צמח  
האדל דידידותו צלצו חרטה מעצמותיו  
עוצבה להיות לו לבת לול מושלמת בכל תו  
ועץ הדעת, כק הודעס, אסור למאכל  
האן העדן הנחש לרעליהט לחל.

התעצמנו מאלי...

עץ הדעת מוות בו, בו חייכט תלויים  
איכלו איכלו לחשנחש, היו כאלהים  
איכלו איכלו מכרי העץ טירכו אותו עד תוט  
עד שתבינו מהו טעם כח ושלטון  
אבד לנו אותו האן, אער איבדו שניהט  
אבות קובעים את המחיר שמשלמים בניהט.

התעצמנו מאלי...

שאלות לסיכום:

1. איילו מהסיפורים שלמדתט ביחידה לו מולכריט בסי? איילו אינט מולכריט?
2. מדוע נקראים סיפורים אלו סיפורים אונברסליים? הדאימו בעזרת סיפור אחד שבו המסר נועץ לכל בני האדם.
3. איילה מהסיפורים שלמדתט אהבתט, הסבירו מדוע. איילה מביניהט פחות אהבתט. הסבירו מדוע.

## יחידה שניה – סיפורי האבות

ביחידה זו אנו עוקבים אחר סיפורי אבותינו וננסה להבין את המשפחה שבהפוק הכור ההיתוק המצרי לעם. משפחה הנושאת מסר מונותאיסטי.

### בראשית פרק יב

א ויאמר יהוה אל-אברהם, לך-לך מארצה וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר ארצה. ב ואעשה, לגוי גדול, ואברכה, ואגדלה שמך; והיה, ברכה. ג ואברכה, מברכה, ומקללה, אאר; ונברכו בך, כל משפחת האדמה. ד וילך אברהם, כאשר דבר אליו יהוה, וילך אתו, לוט; ואברהם, בן-חמש שנים ושבעים שנה, בצאתו, מחרן. ה ויקח אברהם את-שרי אשתו ואת-לוט בן-אחיו, ואת-כל-רכושם אשר רכשו, ואת-הנפשו, אשר-עשו בחרן; ויצאו, ללכת ארצה פנען, ויצאו, ארצה פנען. ו ויעבר אברהם, בארץ, עד מקום שכם, עד אלון מורה; והכנעני, אז בארץ. ז וירא יהוה, אל-אברהם, ויאמר, לזרעך אתן את-הארץ הזאת; ויבן שם מזבח, ליהוה הנראה אליו. ח ויעתק משם ההרה, מקדם לבית-אל--ויט אהלה; בית-אל מים, והעי מקדם, ויבן-שם מזבח ליהוה, ויקרא בשם יהוה. ט ויסע אברהם, הלך ונסוע הנגבה. {פ} י ויהי רעב, בארץ; וירד אברהם מצרימה לגור שם, כי-כבד הרעב בארץ. יא ויהי, כאשר הקריב לבוא מצרימה; ויאמר, אל-שרי אשתו, הנה-נא ידעתי, כי אשה יפת-מראה את. יב והיה, כי-יראו אתך המצרים, ואמרו, אשתו זאת; וקרעו אתה, ואתך יחיו. יג אמרי-נא, אחתי את--למען ייטב-לי בעבורך, וחייתה נפשי בגללך. יד ויהי, כבוא אברהם מצרימה; ויראו המצרים את-האשה, כי-יפה הוא מאד. טו ויראו אתה שרי פרעה, ויהללו אתה אל-פרעה; ותקח האשה, בית פרעה. טז ולאברהם היטיב, בעבורך; ויהי-לו צאן-ובקר, וחמרים, ועבדים ושפחות, ואתנת וגמלים. יז וינגע יהוה את-פרעה נגעים גדלים, ואת-ביתו, על-דבר שרי, אשת אברהם. יח ויקרא פרעה, לאברהם, ויאמר, מה-זאת עשית לי; למה לא-הגדת לי, כי אשתך הוא. יט למה אמרת אחתי הוא, ואקח אתה לי לאשה; ועתה, הנה אשתך קח לך. כ ויצו עליו פרעה, אנשים; וישלחו אתו ואת-אשתו, ואת-כל-אשר-לו.

### פרק י"ב – לך לך אברהם

הפרק זה אנו עוקבים הכרות עם אבי האומה הצרית ואבי האומה הצרית נולד המסר המונותאיסטי – אברהם. הפרק אינו מסביר מדוע נבחר אברהם, אולם הוא יצאנו ומכאן ואילך בעשרה ניסיונות שפרקנו שני הראשונים שבהם, ניסיונות המצדיקים את בחירתו.

החלק הראשון של הפרק מלמד על הכרתו של אברהם מאור כשדים לכנען. אברהם נדרש להאמין שכל ההבטחות ניתנות לו יתאמו, למרות שבאף 75 קשה להאמין בהם. הוא מקבל את הבטחת הארץ והצאצאים.

החלק השני באלף רצה הוא יורד למצרים ומבקש מאתו לומר שהיא אחותו (ואמנם לפי פרק כ' היא אחותו למחצה) כדי שלא יפגעו בו. לפי חוקי אור כשדים משט הוא הטיע, הרגע שבר מצהיר על אשה שהיא אחותו אסור לקחתה ללא רשותו, אולם במצרים החוקים היו קצת אחרים...

האל מצניח את המצרים שלקחו את שרה והיא מושבת לו אולם הם מארשים ממצרים אולם עם רכוש רב. מצשה אבות - סימן לבנים: כך ירדו צאצאי אברהם למצרים, יפגעו בהם ולבסוף יצאו משט ברכוש גדול.

### שאלות לדיון:

1. מהו הקושי בהכירה באיך מבוחר אל ארץ חדשה עם שפה ותרבות חדשות?  
הקושי רב, אנו רואים עולמים חדשים גם בימינו מתקשים להתאקלם. דווקא באיך מבוחר קשה לקלוט מנהגים של מקום חדש, שפה ודרכי התנהגות.
2. מה מותר לעשות בשעת סכנה? האם אתם מסכימים עם התנהגותו של אברהם?  
בשעת סכנה אדם עושה כמעט הכל כדי להציל את עצמו. לפעמים נעזרים באי אמירת אמת, בהתחשפות

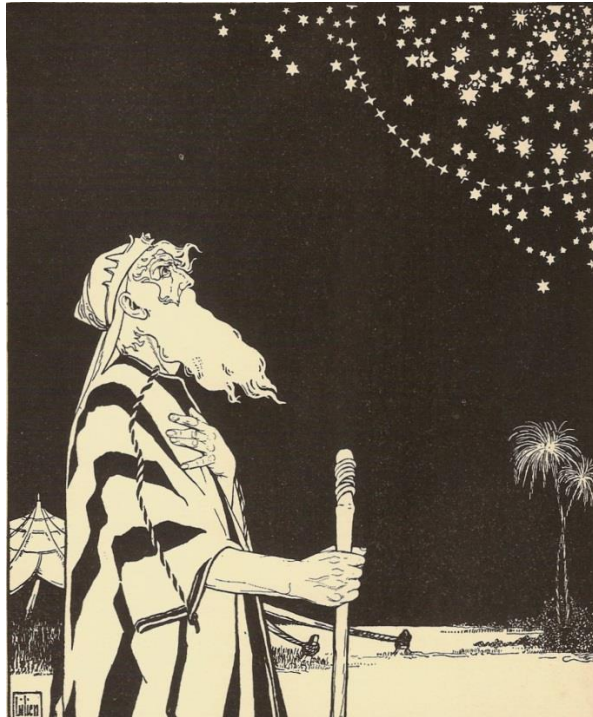
למישהו אחר מאי שאתה, וצוד. אפשר להבין את  
אברהם שרצה להציל את עצמו ואם כן את שרה.  
הוא גם ביקש ממנה לומר שהיא אחותו ולא ככה זאת  
עליה.

3. כאשר רוצים להעביר מסר חשוב כפי שאברהם רצה  
להפיץ את המונותאיזם, מהי הדרך המומלצת? איך  
משכנעים אחרים במה שאנו מאמינים בו?  
בימינו העברת מסר היא בדרכ של פלקטים, סטיקריות,  
שיחות אישיות או עם קבוצה, דיבויט וצוד. הפצה של  
רציון מצריכה גיוס אנשים שמאמינים בו, והדברות עם  
אנשים כדי לשכנעם.

### משימות:

לפניכם תמונה של אברהם –

• מה בא לידי ביטוי בתמונה?



- לפניכם סרטון – מה הוא מלאך על מסעותיו של אברהם? תוכלו להצטרף גם כמה.
- בחרו דבר אחד שהסרטון לימד אתכם על דמותו של אברהם.

<https://www.youtube.com/watch?v=xArv9GVIGw&t=10s>



### בראשית פרק כז

א ויהי כִּי-זָקַן יִצְחָק, וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרְאֵת; וַיִּקְרָא אֶת-עֶשָׂו בְּנֵו הגָּדֹל, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, הֲנִי ב. וַיֹּאמֶר, הֲנֵה-נָא זָקַנְתִּי; לֹא יִדְעֵתִי, יוֹם מוֹתִי. ג וַעֲתָה שָׂא-נָא כְּלִיךָ, תְּלִיךָ

וְקִשְׁתָּךְ; וְצֹא, הַשָּׂדֶה, וְצוּדָה לִי, צִידָה (צִיד). (ד) וְעָשָׂה-לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֶּתִי, וְהִבִּיאָה לִי--  
 וְאָכְלָה: בַּעֲבוּר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי, בְּטֶרֶם אָמוּת. ה. וְרִבְקָה שָׁמַעַת--בְּדַבַּר יַצְחָק, אֶל-עֶשָׂו בְּנוֹ; וַיִּלֶּךְ  
 עֶשָׂו הַשָּׂדֶה, לְצוּד צִיד לְהִבְיֹא. ו. וְרִבְקָה, אָמְרָה, אֶל-יַעֲקֹב בְּנֵהּ, לֵאמֹר: הֲנֵה שָׁמַעַתִּי אֶת-  
 אָבִיךָ, מְדַבֵּר אֶל-עֶשָׂו אַחִיךָ לֵאמֹר. ז. הִבִּיאָה לִי צִיד וְעָשָׂה-לִי מִטְעָמִים, וְאָכְלָה; וְאַבְרָכְכָה לְפָנָי  
 יְהוֹה, לְפָנָי מוֹתִי. ח. וְעַתָּה בְּנִי, שָׁמַע בְּקִלִּי--לְאֲשֶׁר אָנִי, מְצַנֵּה אֶתְךָ. ט. לֶךְ-נָא, אֶל-הַצֹּאן, וְקַח-  
 לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִיִּי עֲזִים, טַבִּים; וְאֶעֱשֶׂה אִתָּם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה. י. וְהִבֵּאתָ לְאָבִיךָ,  
 וְאָכַל, בַּעֲבֹר אֲשֶׁר יִבְרַכְךָ, לְפָנָי מוֹתוֹ. יא. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל-רִבְקָה אִמּוֹ: הֵן עָשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעֵר,  
 וְאֲנִכִּי אִישׁ חֶלֶק. יב. אוֹלֵי יְמֵשֵׁנִי אָבִי, וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ; וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה, וְלֹא  
 בְּרָכָה. יג. וְתֹאמְרָ לּוֹ אִמּוֹ, עָלִי קָלְלָתְךָ בְּנִי; אֲךָ שָׁמַע בְּקִלִּי, וְלֶךְ-קַח-לִי. יד. וַיִּלֶּךְ, וַיִּקַּח, וַיָּבֵא,  
 לְאִמּוֹ; וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה אָבִיו. טו. וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת-בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֵהּ הַגָּדֹל,  
 הַחֲמֹדֹת, אֲשֶׁר אֶתָּה, בְּבֵית; וַתִּלְבַּשׂ אֶת-יַעֲקֹב, בְּנֵהּ הַקָּטָן. טז. וְאֵת, עֶרְתֵּי גְדֵי הָעֲזִים,  
 הַלְבִּיֶשֶׁה, עַל-יָדָיו--וְעַל, חֶלְקֵת צֹאנָיו. יז. וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר עָשָׂתָה, בְּיַד,  
 יַעֲקֹב בְּנֵהּ. יח. וַיָּבֵא אֶל-אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי; וַיֹּאמֶר הַנְּנִי, מִי אַתָּה בְּנִי. יט. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו,  
 אֲנִכִּי עָשָׂו בְּכֹרֶךָ--עֲשִׂיתִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי; קוּם-נָא שָׁבָה, וְאָכְלָה מִצִּידִי--בַּעֲבוּר, תִּבְרַכְנִי  
 נַפְשֶׁךָ. כ. וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל-בְּנוֹ, מֵה-זֶה מֵהֲרַתְ לְמִצְאָה בְּנִי; וַיֹּאמֶר, פִּי הִקְרָה יְהוֹה אֱלֹהֶיךָ  
 לְפָנָי. כא. וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל-יַעֲקֹב, גִּשְׁה-נָא וְאַמְשֹׁף בְּנִי: הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עָשָׂו, אִם-לֹא. כב. וַיִּגַּשׁ  
 יַעֲקֹב אֶל-יַצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשָׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הֲקָל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים, יָדֵי עֶשָׂו. כג. וְלֹא הִפִּירוּ--כִּי-הָיוּ  
 יָדָיו כִּיָּדֵי עֶשָׂו אַחִיו, שְׂעֵרֹת; וַיִּבְרַכְהוּ. כד. וַיֹּאמֶר, אַתָּה זֶה בְּנִי עָשָׂו; וַיֹּאמֶר, אָנִי. כה. וַיֹּאמֶר,  
 הַגִּשְׁה לִי וְאָכְלָה מִצִּיד בְּנִי--לְמַעַן תִּבְרַכְךָ, נַפְשִׁי; וַיִּגַּשׁ-לוֹ, וַיֹּאכַל, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, וַיִּשְׂתֶּה. כו. וַיֹּאמֶר  
 אֵלָיו, יַצְחָק אָבִיו: גִּשְׁה-נָא וְשָׁקָה-לִי, בְּנִי. כז. וַיִּגַּשׁ, וַיִּשְׁק-לוֹ, וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּגָדָיו, וַיִּבְרַכְהוּ;  
 וַיֹּאמֶר, רָאֵה רִיחַ בְּנִי, כְּרִיחַ שָׂדֶה, אֲשֶׁר בְּרָכּוּ יְהוֹה.

### **פרק כ"ז (1-27) – ברכת יצחק ליצחק**

**לָבָנוּ fe אַבְרָהָם יִצְחָק שְׁנֵי בָנָיו – עֶשָׂו וַיַּעֲקֹב. הַבְּכוֹר**  
**אֲבִינֵיהֶם הוּא עֶשָׂו, וּבְרַכְתָּ הַבְּכוֹרָה וְנִשְׂאֵת הַמִּאֲרָחָה**  
**הַמִּשְׁפָּחָתִית אֲמֹרָה לָהֵיוֹת fe. אוֹלַם רִבְקָה, אִמַּת הַבָּנָיו,**  
**רוֹצֵה שֶׁאֵת בְּרַכְתָּ הַבְּכוֹרָה יִקַּח יַעֲקֹב, אִם כִּי כִּקְיָמָה**  
**בְּנִיבֹאֵה וְאִם כִּי הוּא בְּנֵהּ הַאֲהֹבָה. הִיא יוֹצֵאת הַנִּזְוָה, יַעֲקֹב**  
**יִתְחַפֵּה לְעֶשָׂו וְאָבִיו כְּכֵד הִרְאִיהַ יִחְסֹב שֶׁהוּא בְּכוֹר וַיִּבְרַךְ**  
**אוֹתוֹ. יִצְחָק חוֹשֵׁד בַּיַּעֲקֹב כִּי אִם בְּצִוּוֹרָתוֹ חוֹשֵׁה הַשְׂמִיעָה fe**



וְחוּשׁ הַמַּיְשׁוּשׁ שֶׁלֹּא אֲדַרְמִיט לֹא לְחֹשֶׁד. אֲבָל בְּסוּף הוּא מֵבִינֵךְ  
אֵת יִצְקָה. מֵעַתָּה הוֹנָאָה לָהּ יִכְרוֹס לְיִצְקָה לְבָרוּחַ מִבֵּיתוֹ, וְרַק  
אַחֲרֵי תִהְיֶיךָ אֲרוּךְ בּוֹ רִימוֹ עִם אֹתוֹ הוּא מִשְׁתַּנֵּה וְרֵאוּי לִשְׁמַע  
יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּכִּיף בְּתוֹכוֹ אֵת הַמַּיְשָׁה יִשְׂרָאֵל. הוּא עִם מִפְּיִים לְאַחֲרֵי  
שָׁנִים רַבּוֹת אֵת עֵשׂוֹ וּמִשְׁלֵימִים אִיתוֹ.

בְּתַנְ"ק הַתְּחַפּוּשׁת׳ וְהַהוֹנָאָה הִיוּ נִשְׁקוּ שֶׁל הַחֲלָשׁ. נְשִׁימִים, בְּנִימִים  
צְרִירִים וְכֹל מִי שֶׁעַם נִנְעָה לֹא עוֹלָם נִקְט׳ בְּתַחבּוּלֹת כְּדֵי  
לְהַשִּׁיב אֵת מֵה שֶׁעַם שֶׁהוּא רֵאוּי לֹא. רֵבֵקָה יוֹדֵעַת בְּנִבּוּאָה  
שֶׁמִּשְׁיֵךְ הַמִּוֹרֶשֶׁת הַמִּשְׁפָּחָתִית הוּא יִצְקָה, וְלִכֵּן אֹמְרָת: "עֲלֵי  
קַלְפָּתְךָ בְּנִי" וּמוֹכֵנָה לִשְׁמַע אֵת מַחֲזִיר הַהוֹנָאָה. וּבְאֵמַת  
כְּשִׁיִּצְקָה עוֹלָה אֵת הַבֵּית לֹא הַפְּעַם הַאַחֲרֹנָה שֶׁהִיא רֹאֵה אֹתוֹ  
כִּי כְּשִׁימוֹה הִיא כֹּהֵר לֹא תִהְיֶה בְּחַיִּים.

בְּתַנְ"ק, וְעִם בִּימֵינוֹ, לְבִרְכָה יֵשׁ מִשְׁמָעוֹת. אֹלָם הַמִּיּוֹחֵד  
בְּתַנְ"ק הוּא שֶׁהִיא נִחְשָׁה לְנִבּוּאָה. דְּבָרֵי יִצְחָק לְבָנוֹ הֵם נִבּוּאָה  
בְּעִינֵי יִצְקָה וְרֵבֵקָה.

שְׂאֵלֹת לְדִיוּן:

1. הֵאֵם נִכּוֹן לְפַעוּל כְּפִי שֶׁפְּעֵלָה רֵבֵקָה? אֹלָי הִיוּ עוֹד  
דְּרָכִים כִּמוֹ לְשׁוּחַח עִם יִצְחָק, לְסַפֵּר לֹא עֲלֵ הַנִּבּוּאָה  
וְלִקְבֹל בִּיחֻד הַחֲלָטָה לְעֵבֵי הַבְּנִימִים?  
אֲפֹשֶׁר לְהִבִּין אֵת רֵבֵקָה, אֲבָל טוֹב יוֹתֵר לְעֲשׂוֹת דְּבָרִים  
בְּשִׁיחַ וְהַסְכָּמָה וְלֹא בְּרִמָּאוֹת. יִתְכַן וְרֵבֵקָה חֲשָׂה שִׁיִּצְחָק  
לֹא יִבִּין אֹתָהּ, אֲבָל הִיא יִכְלָה לְאֹמַר לֹא שְׁנִיתָנָה לָהּ

נבואה שיצקב הוא הבן החשוב. ניצול חולשתו של יצחק  
מצורר אי נוחות.

2. האם ישנם לדעתכם מקרים בהם מותר לסקר? למצן  
שלוט בית? כדי למנוע סבל וכאב מאדם? או שתמיד  
חובה לומר אמת ולשאט בתוצאות?  
כן, מותר לסקר כאשר מדובר בהצלחת נפשות. אם  
למצן שלוט בית או למניצת סבל רב ומיותר. אמירת  
אמת היא דבר חשוב ודרך לפתור דברים וקשיים, אבל  
לצתיים צריך לומר דבר שאינו אמת במטרה להשיג דבר  
אמיתי כמו שלוט או מתן תקווה לאדם.

3. הצדקה של בן, מתח בין אחים, הם דברים שכולנו  
מכירים. כיצד לדעתכם על הורים לנהוג כדי למנוע  
מתח בין אחים?  
על הורים לעשות כל מאמץ למנוע מתח בין אחים,  
בשיחות, בפעילויות משותפות, בפתירת קונפליקטים  
וצוד.

### משימות:

- ספרו על תחושות שלכם שהצלחה להפתיח אנשים.
- לפניכם שני סרטונים.  
א. סבא טוביה על יצקב וציון - מהי הביקורת על  
רבקה בסרטון? ציון אמ שני הבדלים בין הסיפור  
בתנ"ך לסרטון.

<https://www.youtube.com/watch?v=-6TSEQwnnfc>

ה. סיכום פרקים כ"ו-כ"ז' בהראשית. אינה ידע נוסף  
הסרטון על יצקה ועשיו? ציינו עלפה דהריט.

[https://www.youtube.com/watch?v=skH\\_GVZWn4c&t=70s](https://www.youtube.com/watch?v=skH_GVZWn4c&t=70s)

בראשית פרק לב

א וַיִּשְׁכַּם לָבֵן בַּבֹּקֶר, וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו--וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם; וַיֵּלֶךְ וַיָּשֶׁב לָבֵן, לְמִקְוָמוֹ. ב. וַיַּעֲקֹב, הֵלֶךְ לְדֶרֶסוֹ; וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ, מְלָאכֵי אֱלֹהִים. ג. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם, מִחֲנֹה אֱלֹהִים זֶה; וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמִּקְוָם הַהוּא, מִחְנִים. {פ}

ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו, אֶל-עֶשָׂו אָחִיו, אֲרֻצָּה שְׂעִיר, שְׂדֵה אָדוֹם. ה. וַיֵּצֵאוּ אֹתָם, לֵאמֹר, כֹּה תֹאמְרוּן, לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ: כֹּה אָמַר, עַבְדְּךָ יַעֲקֹב, עִם-לָבֵן גֵּרְתִּי, וְאַחַר עַד-עָתָה. ו. וַיְהִי-לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה; וְאֲשַׁלְּחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי, לְמִצְאָתִי בְּעֵינֶיךָ. ז. וַיָּשֶׁבוּ, הַמְּלָאכִים, אֶל-יַעֲקֹב, לֵאמֹר: בָּאֵנוּ אֶל-אָחִיךָ, אֶל-עֶשָׂו, וְגַם הֵלֶךְ לְקִרְאָתְךָ, וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. ח. וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֵר לוֹ; וַיַּחַץ אֶת-הָעֵם אֲשֶׁר-אֵתּוֹ, וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים--לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. ט. וַיֹּאמֶר, אִם-יָבֹא עֶשָׂו אֶל-הַמַּחְנֶה הָאֵחָת וְהָקֵהוּ--וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנֶּשְׂאָר, לְפָלִיטָה. י. וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב, אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם, וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק: יְהוָה הָאֵל אֲלֵי, שׂוֹב לְאַרְצְךָ וְלְמוֹלְדֹתְךָ--וְאִיטִיבָה עִמָּךְ. יא. יֵא קִטְנֹתֵי מִכָּל הַחֲסָדִים, וּמִכָּל-הָאֱמֶת, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֶת-עַבְדְּךָ: כִּי בְמִקְלִי, עָבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעָתָה הֵייתִי, לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. יב. הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי, מִיַּד עֶשָׂו: כִּי-יָרָא אָנֹכִי, אֹתוֹ--פָּן-יָבֹא וְהִכָּנִי, אִם עַל-בָּנָיִם. יג. וְאֵתָה אֲמַרְתָּ, הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ; וְשִׁמְתִי אֶת-זֶרְעֶךָ כְּחוֹל הַיָּם, אֲשֶׁר לֹא-יִסָּפֵר מֵרֵב. יד. וַיֵּלֶן שֵׁם, בְּלִילָה הַהוּא; וַיִּקַּח מִן-הַבָּא בְּיָדוֹ, מִנְחָה--לַעֲשׂוֹ אָחִיו. טו. עֲזִים מֵאֲתִיָּם, וְתִישִׁים עֶשְׂרִים, רְחִלִים מֵאֲתִיָּם, וְאִילִים עֶשְׂרִים. טז. גְּמָלִים מִיִּנְיֻקוֹת וּבְנֵיהֶם, שְׁלֹשִׁים; פָּרוֹת אַרְבָּעִים, וּפְרִים עֶשְׂרֶה, אֶתְנַת עֶשְׂרִים, וְעִרְם עֶשְׂרֶה. יז. וַיִּתֵּן, בְּיַד-עַבְדָּיו, עֵדֶר עֵדֶר, לְבָדוֹ; וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדָּיו, עֲבְרוּ לִפְנֵי, וְרוּחַ תְּשִׂימוּ, בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר. יח. וַיֵּצֵא אֶת-הָרֵאשׁוֹן, לֵאמֹר: כִּי יִפְגְּשֶׁךָ עֶשָׂו אָחִי, וְשָׂאֲלֶךָ לֵאמֹר, לְמִי-אַתָּה וְאָנֹכִי תֵלֶךְ, וְלִמִּי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ. יט. וְאֲמַרְתָּ, לַעֲבָדְךָ לְיַעֲקֹב--מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה, לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ; וְהִנֵּה גַם-הוּא, אָחִירֵנוּ. כ. וַיֵּצֵאוּ גַם אֶת-הַשָּׂנִי, גַם אֶת-הַשְּׁלִישִׁי, גַם אֶת-כָּל-הַהֲלָכִים, אַחֲרֵי הָעֵדְרִים לֵאמֹר: כַּדְּבַר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֶל-עֶשָׂו, בְּמִצְאָכֶם אֹתוֹ. כא. וְאֲמַרְתֶּם--גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב, אָחִירֵנוּ: כִּי-אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו, בְּמִנְחָה הַהֲלָכָה לְפָנָי, וְאַחֲרֵי-כֵן אֲרָאָה פָּנָיו, אוֹלֵי יֵשָׂא פָנָי. כב. וְתַעֲבֹר הַמִּנְחָה, עַל-פָּנָיו; וְהוּא לֵן בְּלִילָה-הַהוּא, בְּמִנְחָה. כג. וַיִּקַּח בְּלִילָה הַהוּא, וַיִּקַּח אֶת-שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת-שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו, וְאֶת-אֶחָד עֶשֶׂר, יְלָדָיו; וַיַּעֲבֹר, אֶת מַעְבַּר יַבֵּק. כד. וַיִּקְרְאוּ--וַיַּעֲבְרוּ, אֶת-הַנָּחַל; וַיַּעֲבֹר, אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ. כה. וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב, לְבָדוֹ; וַיֹּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. כו. וַיָּרָא, כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיִּגַע, בְּכַף-יָרְכוֹ; וַתִּקַּע כַּף-יָרֶךְ יַעֲקֹב, בְּהַאֲבִקוֹ עִמּוֹ. כז. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, כִּי עָלָה הַשָּׁחַר; וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחָה, כִּי אִם-בְּרַכְתָּנִי. כח. וַיֹּאמֶר אֲלָיו, מִה-שָּׁמָּה; וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב. כט. וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֹאמֵר עוֹד שָׁמָּה--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׁרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-

אנשים, ותוכל. ל. וישאל יעקב, ויאמר הגידה-נא שמך, ויאמר, למה זה תשאל לשמי; ויברך אתו, שם. לא ויקרא יעקב שם המקום, פניאל: כי-ראיתי אלהים פנים אל-פנים, ותנצל נפשי. לב ויזרח-לו השמש, כאשר עבר את-פנואל; והוא צלע, על-ירכו. לג על-כן לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנשה, אשר על-כף הירך, עד, היום הזה: כי נגע בכף-ירך יעקב, בגיד הנשה.

## ברק ל"ה – השיבה לארץ, הכיבוד עם ציון וסינוי השם

כצבור למעלה מצרים שנה, לאחר שיצקה חי הבית לבן הארמי ונשא את בנותיו רחל ולאה לנשים, הוא שב לארצו. השיבה כרוכה בצורך להתכונן עם ציון. יצקה שבע תהליך של סינוי וטע חוש מנמנת אחיו, שולח אליו מתנות פיוס. בלידה שלפני המכש, נאבק עם יצקה איש שלפי המסורת היה מלאך. בסוף המאבק האיש רוצה לזכות, אך יצקה דורש ממנו ברכה, וכך הוא מקבל ממנו את השם החדש ישראל והמקום בו התרחש המאבק קיבל את השם פניאל. מצעה אבות סימן לבנים: כפי שיצא יצקה לאלות ושב ממנה, כך הצט יוצא לאלות ושב ממנה. כפי שיצקה יצא חבול מהמאבק, טע הצט הסובל מרדיפות באלות יוצא ממנה חבול. סיפור המאבק עם האיש-המלאך מתרחש בלידה, כך באלות היא לילה, אולם בסופה הטאולה – אלות השחר. השם ישראל מציד על הסינוי שחל ביצקה, הוא מתמודד עם האל ועט בני אדם, וכאמור, בשט לה מופיעה המילה ישר. צתה ראוי יצקה להיות אב האומה הקרויה על שמו.

## שאלות לדיון:

1. לקראת הפגישה עם צעו צושה יצקה שלווה מצויט: -  
- מתכוונן למאבק ומחלק את אנשיו נשותיו וילדיו לפני  
מתנות כדי שאחד לפחות ינצל.  
- שולח מתנות פיוס לצעיו.  
- מתפלל

מה אתם הייתם צושים לקראת מפגש טעון הקשור  
שמטרתו פיוס והשלמה עם חבר או בן משפחה?  
אפשר להציע תיווק של אדם ניטרלי או אובייקטיבי  
סיקסר בין הצדדים. אפשר לנסות תקשורת מרחוק  
תחילה ורק אחר כך להפגש.

2. יש אנשים הבוחרים לפנות את שמת. מהי המטרה של  
מצעה כלה ומה דעתכם עליו? מה פירוש סינוי שמת  
ולמה לה חשוב?  
סינוי שמת נותן תחושה של התחלה חדשה. הרמה"ט מצויע  
למשל לחולר בתשובה לפנות את שמת. כאילו שהוא אדם  
אחר חדש.

עם זאת, שמת שנתנו ההורים לא קל ולא רצוי לפנות  
בקלות. יש לפעל משמעות וחשיבות.

3. איזה פירוש לתנ"ק מתאים לכם: סמלי (מצעה אבות  
סימן לפניט) או פסיכולוגי ספרותי? נמקו.  
כל תשובה מנומקת תתקבל.

## משימות:

לפניכם תמונה מפורסמת של מאבק יצקה עם המלאך



• קראו את הפסוקים הבאים והביאו מהם הוכחה  
לטענה שהאיש ציחו נאבק יצקה היה מלאך:

כה ויותר יצקה, לָבְדוּ; וַיִּאָבֶק אִישׁ אֶחָד, עַד עֲלֹת  
הַשָּׁחַר. כּוּ וַיִּרְא, כִּי לֹא יָכֹל לֵאמֹר, וַיֵּצֵא, בְּכַף-יָרְכוּ; וַתִּקַּע  
בְּכַף-יָרֵךְ יִצְחָק, בְּהִאָבֶקוֹ אֶחָד. כִּי וַיֵּאמֶר שְׁלַחְנִי, כִּי אֶלֶף  
הַשָּׁחַר; וַיֵּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ, כִּי אִם-בְּרַכְתָּנִי. כֹּחַ וַיֵּאמֶר  
אֵלָיו, מַה-שְּׁמֶךָ; וַיֵּאמֶר, יִצְחָק. כִּי וַיֵּאמֶר, לֹא יִצְחָק  
יֵאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׂרִיתָ אֶת-אֲלֹהִים

וְעַם-אֲנָשִׁים, וְתוֹכַל. וַיֵּאָכֵל יַעֲקֹב, וַיֵּאָמֶר הַסִּידָה-נָא  
 מַעֲקֵי, וַיֵּאָמֶר, לָמָּה לָּהּ תַּעֲלֵךְ מֵעֵלַי; וַיִּבְרַק אֶתוֹ,  
 עַם. לֹא וַיִּקְרָא יַעֲקֹב עַם הַמָּקוֹם, פְּנִיאֵל: כִּי-רָאִיתִי  
 אַלֹּהִים פָּנִים אֶל-פָּנִים, וַתִּנְצַל נַפְשִׁי.

• יש הטוענים כי הקרה לא הוכרע ואף דף לא ניצח בו.  
 הביאו הוכחה מן הקטע לטענה זו.

### בראשית פרק לז

א וַיָּשֶׁב יַעֲקֹב, בְּאֶרֶץ מִגּוּרֵי אָבִיו--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן. ב אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעֵ-עֶשְׂרֵה  
 שָׁנָה הָיָה רְעָה אֶת-אָחִיו בְּצָאן, וְהוּא נָעַר אֶת-בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת-בְּנֵי זִלְפָּה, נְשֵׁי אָבִיו; וַיָּבֵא יוֹסֵף  
 אֶת-דְּבָתָם רְעָה, אֶל-אֲבִיהֶם. ג וַיִּשְׂרָאֵל, אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו--כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא, לוֹ; וַעֲשֵׂה  
 לוֹ, כְּתוּבַת פְּסִים. ד וַיֵּרְאוּ אָחִיו, כִּי-אֶתוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל-אָחִיו--וַיִּשְׂנְאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דְּבַר  
 לְשַׁלֵּם. ה וַיִּחְלַם יוֹסֵף חֲלוֹם, וַיַּגֵּד לְאָחִיו; וַיֹּסְפוּ עוֹד, שָׂנְאֵוּ אֹתוֹ. ו וַיֹּאמֶר, אֲלֵיהֶם: שְׁמַעוּ-נָא,  
 הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. ז וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי,  
 וְגַם-נִצְבָּה; וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלַמְתֵיכֶם, וַתִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֲלַמְתִּי. ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ, אָחִיו, הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ  
 עֲלֵינוּ, אִם-מִשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ; וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׂנְאֵוּ אֹתוֹ, עַל-חֲלַמְתּוֹ וְעַל-דְּבָרָיו. ט וַיִּחְלַם עוֹד חֲלוֹם  
 אַחֵר, וַיֹּסְפֵר אֹתוֹ לְאָחִיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר  
 פּוֹכְבִים, מִשְׁתַּחֲוִים לִי. י וַיֹּסְפֵר אֶל-אָבִיו, וְאֶל-אָחִיו, וַיַּגֵּעַר-בּוֹ אָבִיו, וַיֹּאמֶר לוֹ מַה הַחֲלוֹם הַזֶּה  
 אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ: הַבּוֹא נְבוֹא, אֲנִי וְאִמִּי וְאָחִיךָ, לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָךְ, אֶרְצָה. יא וַיִּקְנְאוּ-בּוֹ, אָחִיו; וְאָבִיו,  
 שָׁמַר אֶת-הַדָּבָר. יב וַיִּלְכוּ, אָחִיו, לְרַעוּת אֶת-צֹאן אֲבִיהֶם, בְּשֶׁכֶם. יג וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף,  
 הֲלוֹא אָחִיךָ רַעִים בְּשֶׁכֶם--לָכֵה, וְאֲשַׁלַּחְךָ אֲלֵיהֶם; וַיֹּאמֶר לוֹ, הַנְּנִי. יד וַיֹּאמֶר לוֹ, לָךְ-נָא רֹאֵה  
 אֶת-שְׁלוֹם אָחִיךָ וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֹּאן, וְהַשְׁבִּינִי, דְּבָר; וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבָרוֹן, וַיָּבֵא  
 שָׁכְמָה. טו וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ, וְהִנֵּה תַעֲהָה בַשָּׂדֶה; וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר, מַה-תִּבְקֹשׁ. טז וַיֹּאמֶר,  
 אֶת-אָחִי אֲנִכִי מִבְּקֹשׁ; הַגִּידָה-נָא לִי, אִיפֹה הֵם רַעִים. יז וַיֹּאמֶר הָאִישׁ, נָסַעוּ מִזֶּה--כִּי שָׁמַעְתִּי  
 אֲמָרִים, גִּלְכָה דַתְּיָנָה; וַיִּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אָחִיו, וַיִּמְצָאם בְּדַתָּן. יח וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ, מִרְחֹק; וּבִטְרָם  
 יִקְרַב אֲלֵיהֶם, וַיִּתְנַקְלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ. יט וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-אָחִיו: הִנֵּה, בַּעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה--  
 בָּא. כ וְעַתָּה לָכֵה וְנִהְרָגְהוּ, וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת, וְאִמְרָנוּ, חַיָּה רְעָה אֲכָלְתָהּ; וְנִרְאָה, מַה-  
 יְהִי חֲלַמְתּוֹ. כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן, וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם; וַיֹּאמֶר, לֹא נִכְנְוּ נַפְשׁ. כב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן,  
 אֶל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם--הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר, וַיֵּד אֶל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ: לְמַעַן, הֲצִיל  
 אֹתוֹ מִיָּדָם, לְהַשִּׁיבוֹ, אֶל-אָבִיו. כג וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אָחִיו; וַיִּפְּשִׁטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-

כתנתו, את-כתנת הפסים אשר עליו. כד ויקחה--וישלכו אתו, הברה; והבור רק, אין בו  
 מים. כה וישבו, לאכל-לחם, וישאו עיניהם ויראו, והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד;  
 וגמליהם נשאים, נכאת וצרי ולט--הולכים, להוריד מצרימה. כו ויאמר יהודה, אל-אחיו: מה-  
 בצע, כי נהרג את-אחינו, וכסינו, את-דמו. כז לכו ונמכרנו לישמעאלים, וידנו אל-תהי-בו, כי-  
 אחינו בשרנו, הוא; וישמעו, אחיו. כח ויעברו אנשים מדינים סחרים, וימשכו ויעלו את-יוסף  
 מן-הבור, וימכרו את-יוסף לישמעאלים, בעשרים כסף; ויביאו את-יוסף, מצרימה. כט וישב  
 ראובן אל-הבור, והנה אין-יוסף בבור; ויקרע, את-בגדיו. ל וישב אל-אחיו, ויאמר: היילד  
 איננו, ואני אנה אני-בא. לא ויקחו, את-כתנת יוסף; וישחטו שער עזים, ויטבלו את-הכתנת  
 בדם. לב וישלחו את-כתנת הפסים, ויביאו אל-אביהם, ויאמרו, זאת מצאנו: הפר-נא,  
 הכתנת בנך הוא--אם-לא. לג ויפירה ויאמר כתנת בני, חיה רעה אכלתהו; טרף טרף,  
 יוסף. לד ויקרע יעקב שמלתיו, וישם שק במתניו; ויתאבל על-בנו, ימים רבים. לה ויקמו כל-  
 בניו וכל-בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר, כי-ארד אל-בני אבל שאלה; ויבך אתו,  
 אביו. לו והמדינים--מכרו אתו, אל-מצרים: לפוטיפר סריס פרעה, שר הטבחים.

### פרק ל"ז - מכירת יוסף

ליעקב היו 12 בנים מארבע נשותיו: רחל, לאה, בלהה וזלפה.  
 מרחל היו לו שניים - יוסף ובנימין. יוסף היה בן אהוב ביותר  
 על אביו שאפילו הכין לו בצד מיוחד - כתונת פסים. באותם  
 ימים קשה היה להפיק צבא, ולצבוא בד פסים נחשב לדבר  
 יוקרתי.

בפרקנו יוסף בן 17, נצר מוכשר וחולט חלומות, אך גם חסר  
 ראישות לסיטואציות חברתיות, ולכן לא מבין את קנאת אחיו  
 ומספר להם על חלומותיו. יוסף גם מספר לאביו כי האחים  
 אינם עובדים טוב (מביא את דיבתם רעה). כל הדברים  
 האלה אורמים לשנאה עלה המביאה לרצון להפטר מיוסף  
 ולהרוג אותו. ראובן, האח הבכור, מנסה להציל את יוסף  
 ומציע לזרוק אותו לבור במטרה לבוא אחר כך ולהוציאו,



יהודה לצומת זאת, מציג למכור אותו לעבודת המצרים.  
הצעת יהודה מתקבלת. את כתונת הפסים של יוסף האחים  
טובלים בדם כדי שיצקו אביהם יחשוב שהוא מת. יצקו אכן  
חושב כק ומסרה להתנחם על אובדן יוסף שנים רבות.

פרק זה מתחיל סיפור ארוך של עליתו לעדוזה של יוסף  
המצרים, רצה בארץ וירידת האחים אליו למצרים. שם לאחר  
תהליך ארוך יוסף מתעלל לאחיו והם משתקעים במצרים  
דבר המוביל לעלות ארוכת שנים במצרים שם הפכו המצרים  
את העם שהתפתח ממסכת יצקו לעם של עבדים.

עלילות לדיון:

1. "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים ששביא מקל  
נתן יצקו ליוסף יותר משאר בניו (עשה לו כתונת  
פסים) נתקנאו בו אחיו ונתעללו הדבר וירדו אבותינו  
למצרים) שבת, ו, ב. (כלומר, שבעלל מצעה לזה בא העונש  
הנורא של עבוד מצרים).

כיצד מסבירים החכמים (חז"ל) את עלות מצרים?  
מה, לדעתכם, הם רצו לאמר באמירה חריפה זו?  
העלות מוסברת כאן כתוצאה של המתח בין האחים,  
וההצדפה של יצקו את יוסף על בני אחיו. חשיבות דברי  
חז"ל היא שלמציט יש השלכות וצריך להיות להם  
במציט.

2. לפעמים חלומות מתעמים. בתנ"ך החלום הוא נבואה,  
בימינו נוהגים לפתור חלומות בדרכ פסיכולוגית. מה

דעתכם? האם חלומות הם ראי הנפש? חלון? על מה  
אתם חולמים ומה תרצו להגשים? איך ניתן להגשים  
חלומות?  
כל תשובה תתקבל. גם מי שרואה בחלום מסר משמייט  
וגם מי שרואה בו ביטוי לנפש. ובאגד שיהיה נימוק.

### משניות:

#### • לפניכם שיר של נורית לרחי - יוסף:

והשמש והירח קדו לי  
ואחת-עשרה האלומות  
אבל מדוע אתם מביטים בי כך  
אני אחראי על החלומות!?

בגני השינה שלי  
קול מופיע  
ואחד-עשר כוכבים משתחווים  
והרי לא אני את החלים פתרתי  
פתר אותו אבינו, אבי

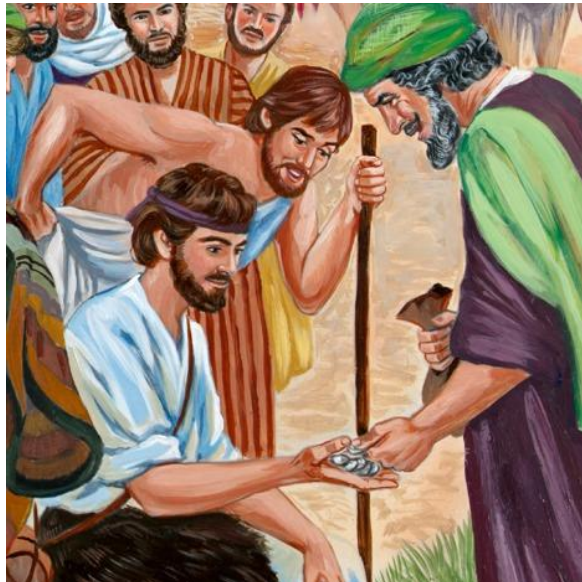
ואם אני הוא הבן האהוב  
זה שיזרק עוד לבור  
ואחר לארץ המצרים  
האם כתונת הפסים נתן לי אבי  
גמול קטן היא ליסורים?

אם כך ואם כך  
האם מישהו מכם, אחים,  
יחליף גורלו בגורלי,  
אתם, שלא חלמוני מעולם  
והיושבים לנצח בחלומי.

א. אילה טענות יש ליוסף כלפי כעס האחים על  
חלומותיו ועל כתונת הפסים שלו לפי השיר?

ה. מה יחסו של יוסף לאחים לפי השיר? האם אט הוא  
שונא אותם?

• לפניכם תמונה – מה רצה הצייר לבטא בתמונה זו?



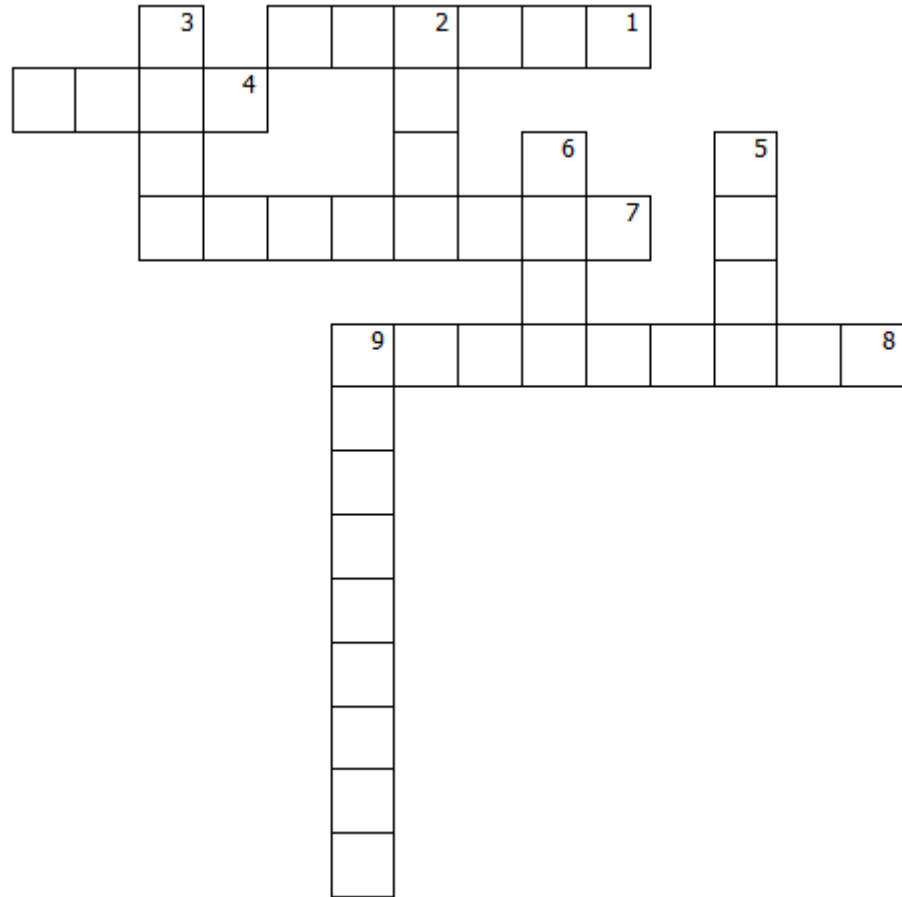
• לפניכם סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=s36e3ZnLaAI&t=5s>

איזה מידע הוסיף הסרטון לפרשת יוסף ואחיו?

## פעילות לסיכום היחידה:

### תשף סיפורי האבות



#### מאוזן

1. מה מתגשם לפעמים - חלומות
4. אשת יצחק - רבקה
7. מנין הגיע אברהם לארץ - מאור כשדים
8. בגדו המיוחד של יוסף - כתונת פסים

#### מאונך

2. עם מי נאבק יעקב - מלאך
3. שמו הראשון של אברהם - אברם
5. בכורו של יצחק - עשיו
6. בנו המועדף של יעקב - יוסף
9. אמונה באל אחד - מונותאיזם

לפניכם השיר "איפה הם כל אבותינו" - שר ישי ריבו:

<https://www.youtube.com/watch?v=23QX2wORqd4>

## איפה הם כל אבותינו

איפה אברהם אבינו?

איפה איפה אברהם?

איפה אברהם אבינו

ירחם על בנו יצחק.

איפה הוא יוסף אחינו?

איפה בן פורת יוסף?

איפה הוא יוסף אחינו

שיחלום לי חלומות.

איפה היא רחל אמנו?

איפה איפה היא רחל

איפה היא רחל אמנו

שתזיל הרבה דמעות.

איפה הוא משה רבנו?

איפה איפה הוא משה?

איפה הוא משה רבנו

שיתן את הלוחות.

אליהו נביאנו

אליהו הנביא

אליהו נביאנו

לנו השלום יביא.

איפה הם כל אבותינו?

איפה הם כולם?

מי יתן ויברכנו-

בזכותם ריבון עולם.

- *על מי מהדמויות הסיר למדתם?*
- *מדוע בנוי הסיר משאלות? מה המסר של הסיר?*

\*\*\*

## *יחידה שלישית – השעבוד מצרים, משה, עשרת הדברות וכיבוש הארץ*

### שמות פרק א

א ואלה, שמות בני ישראל, הבאים, מצרימה: את יעקב, איש וביתו באו. ב. ראובן שמעון, לוי ויהודה. ג. יששכר זבולן, ובנימן. ד. דן ונפתלי, גד ואשר. ה. ניהי, כל-נפש יצאי ירה-יעקב--שבועים נפש; ויוסף, היה במצרים. ו. וימת יוסף וכל-אחיו, וכל הדור ההוא. ז. ובני ישראל, פרו וישרצו וירבו ויעצמו--במאד מאד; ותמלא הארץ, אתם. {פ}

ח ויקם מלך-חדש, על-מצרים, אשר לא-ידע, את-יוסף. ט ויאמר, אל-עמו: הנה, עם בני ישראל--רב ועצום, ממנו. י. הבה נתחכמה, לו: פן-ירבה, והיה כן-תקראנה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו, ונלחם-בנו, ועלה מן-הארץ. יא וישימו עליו שרי מסים, למען ענתו בסבלתם; ויבן ערי מספנות, לפרעה--את-פתם, ואת-רעמסס. יב וכאשר יענו אתו, כן ירבה וכן יפרץ; ויקצו, מפני בני ישראל. יג ויעבדו מצרים את-בני ישראל, בפרך. יד וימררו את-חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל-עבדה, בשדה--את, כל-עבדתם, אשר-עבדו בהם, בפרך. טו ויאמר מלך מצרים, למילדת העברית, אשר שם האחת שפרה, ושם השנית פועה. טז ויאמר, בילדכן את-העבריות, וראיתן, על-האבנים: אם-בן הוא והמתן אתו, ואם-בת הוא וחסיה. יז ותיראן המילדת, את-האלהים, ולא עשו, כאשר דבר אליהן מלך מצרים; ותחיינן את-הילדים. יח ויקרא מלך-מצרים, למילדת, ויאמר להן, מדוע עשיתן הדבר הזה; ותחיינן את-הילדים. יט ותאמרן, המילדת אל-פרעה, כי לא כנשים המצריות העברית: כן-היה, בטרם תבוא

אלהן המילדת וילדו. כ וייטב אלהים, למילדת; וירב העם ויעצמו, מאד. כא ויהי,  
פי-יָרָאוּ המילדת את-הָאֱלֹהִים; ויעש להם, בתים. כב ויצו פרעה, לקל-עמו  
לאמר: קל-הבן הילוד, היארה תשליכהו, וכל-הבת, תסיון. לפ

## מנות א' – העט במצרים

הפרק עוסק בהפיכת בני יצקא ממסכה לעט.  
הסכה שיוסף הציל את מצרים משנות הרעב, הסעבוד  
של בני ישראל והפיכתם לעבדים. באירות הקשות של  
הרעה על העט. בהצלת הנפשות של הילדים על ידי  
המייצרות.

הפרק מלמן עיסוק בחיים באלות, בהתמודדות עם  
אירות קשות. בעריות של אנשים כלפי אחריים.  
אלות לדיון:

1. מה לדעתכם מעורר אנטישמיות?

קנאה, שונות, אי הבנת התרבות היהודית,  
התבדלות יהודית. גם אם יש כביכול סיבות הן  
כמובן אינן מוצדקות.

2. מהן התכונות של חסידי אומות העולם לפי  
הפרק? מי פועל מתוך הומאניות ומי מתוך רצון  
דתי?

התכונות הן חמלה, רצון דתי עמוק, ויכולת  
לחשיבה עצמית המנוגדת לציות עיוור. בת הרעה  
הומאנית וחמלה, והמייצרות פועלות מיראת  
האל.

3. מדוע לדעתכם נשים התנדדו לעזרות הרעה?

האט אפער אהבין אמה דווקא הן, מתוקף היותן  
פחות דומיננטיות בחברה, חשו שיש להתנדב  
ארכיפות?

כן, ניתן אהבין שנישט שהיו חלשות בחברה באותם  
ימים חשו הלדהות עם החלש והנרדף.

4. מדוע אלז פרעה אהשמיד דווקא את הבנים  
ואהשאר את הבנות?

פרעה ראה באברים יסוד מורד ובנישט צייתנות.

5. פרעה מנמק את התנדדותו אבני ישראל בכך שאט  
תפרוץ מלחמה הט יהיו גיס חמישי. מצין בואדיט.  
האט, אדעתכט, יש לחשוש אנאמנות כפולה כאשר  
יהודים חייט באולה? האט הט לא יהיו נאמנים  
לארץ בה הט חייט?

לאורק ההיסטוריה ראינו שיהודים החייט באולה  
נאמנים לארץ בה הט חייט. אמנט אנו רואים כי  
יהודי אמריקה אמש, תומכים פעמים רבות  
בישראל, אבל זה לא על חשבון נאמנותם לארץ  
בה הט חייט.

### משימות:

- צפו בקדימון אסרט 12 שנים של עבדות

<https://www.youtube.com/watch?v=k5wAUhht9HA>

בסרטון מוצגים חיינו של עבד. הציאו את הקשיים  
שבחייט אלה. מדוע חשבו המתיישבים האמריקאים



## מותר לאדם אחד לעצב אדם אחר? אינה סו'י

### עבדות יש כיום לדעתכם?

#### שמות פרק ב

א וַיִּלֶךְ אִישׁ, מִבֵּית לֹוִי; וַיִּקַּח, אֶת-בֵּת-לֹוִי. ב וַתְּהֵרָה הָאִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. ג וְלֹא-יָקְלָה עוֹד, הַצְּפִינוֹ, וַתִּקַּח-לוֹ תֵּבֶת גֹּמָא, וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֵר וּבְצִפְתִּי; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתֵי הַיָּר. ד וַתִּתְּצַב אַחֲתוֹ, מֵרַחֵק, לְדַעַה, מֵה-יַעֲשֶׂה לוֹ. ה וַתֵּרֶד בֵּת-פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל-הַיָּר, וְנִעְרַתִּיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּר; וַתֵּרָא אֶת-הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמְתָּהּ וַתִּקְהָקָה. ו וַתִּפְתַּח וַתֵּרָאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֹעֵר בְּכָה; וַתַּחְמַל עָלָיו--וַתֹּאמֶר, מִיֶּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה. ז וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ, אֶל-בֵּת-פְּרַעֲהַ, הַאֵלֶּךְ וְקִרְאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הָעִבְרִית; וַתִּיַּנֵּק לָךְ, אֶת-הַיֶּלֶד. ח וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרַעֲהַ, לִכִּי; וַתֵּלֶךְ, הָעַלְמָה, וַתִּקְרָא, אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרַעֲהַ, הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינִקְהוּ לִי, וְאֲנִי, אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד, וַתִּנְיָקֶהוּ. י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתִּבְאֶהוּ לְבֵת-פְּרַעֲהַ, וַיְהִי-לָהּ, לְבֶן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַמַּיִם מָשִׂיתָהוּ. יא וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֲחִיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלֵתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֲחִיו. יב וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֶהוּ, בַּחּוֹל. יג וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נֹצִים; וַיֹּאמֶר, לְרַשָּׁע, לָמָּה תִּכֶּה, רַעֲךָ. יד וַיֹּאמֶר מִי שְׂמֶךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטִי, עָלֵינוּ--הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אָמַר, כֹּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר. טו וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְּרַעֲהַ, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבָּאָר. טז וַיִּלְכְּהֵן מִדְיָן, שִׁבְעַת בָּנוֹת; וַתִּבְאֶנָּה וַתִּדְּלָנָה, וַתִּמְלֶאנָה אֶת-הַרְהוֹטִים, לְהַשְׁקוֹת, צֹאן אֲבִיהֶן. יז וַיָּבֹאוּ הָרַעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעֵן, וַיִּשְׁקֵ אֶת-צֹאנָם. יח וַתִּבְאֶנָּה, אֶל-רַעוּאֵל אֲבִיהֶן; וַיֹּאמֶר, מַדּוּעַ מֵהֲרַתָּן בָּא הַיּוֹם. יט וַתֹּאמְרֶנּוּ-אִישׁ מִצְרִי, הִצִּילֵנוּ מִיַּד הָרַעִים; וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ, וַיִּשְׁקֵ אֶת-הַצֹּאן. כ וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנֹתָיו, וְאֵיךְ; לָמָּה זֶה עָזַבְתֶּן אֶת-הָאִישׁ, קִרְאֵן לוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם. כא וַיֹּאֲלֵ מֹשֶׁה, לְשִׁבְתָּ אֶת-הָאִישׁ; וַיִּתֵּן אֶת-צִפְרָה בְּתוֹ, לְמֹשֶׁה. כב וַתֵּלֶד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ גֵרְשֹׁם: כִּי אָמַר--גֵּר הָיִיתִי, בְּאֶרֶץ נֹכְרִיָה. {פ}

כג וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּים הָהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבָדָה, וַיִּזְעַקוּ; וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבָדָה. כד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אֲבָרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב. כה וַיֵּרָא אֱלֹהִים, אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּדַע, אֱלֹהִים. {ס}

## מותר כ' - הולדת משה והפיכתו למנהיג

הפרק הוא תקציר חיי משה עד להפיכתו למנהיג העם המוציא אותו ממצרים. משה ניצל הצלה פלאית על ידי בת פרעה, תכונותיו כרוצף צדק באות הפרק לידי ביטוי בצטת התערבותו במקרים בהם נצטה צוול וברצונו לצלור לחלש, בין אט הוא מבני צמו ובין אט הוא לר. בניאוד לסיפורים נפוצים על גיבור הנולד בארמון, מסתתר בקרה בני העט וחולר לשלטון בבוא יומו, סיפורו של משה הפוק: הוא נויל כפשוט עט, גדל בארמון כבן מאומץ, נאלץ לברוח כדי להציל את נפשו, אק חולר לא כדי להשתלט על השלטון, אלא כדי להציל את המשוועדים.

### עאלות לדיון:

1. מהן תכונותיו של מנהיג?  
**יושר, אומץ, חדשנות, יכולת להוביל אל מטרה.**
2. מה, לדעתכם, היה קורה אט משה היה גדל כל חייו בין עבדים ולא בארמון מלך? האט היה יודע מהי חירות? האט חיוני למנהיג לצדול בתנאים המאפשרים לו לחשוב מחוץ לקופסה?  
**יתכן שלא ויתכן שכן. בכל אופן ניכר כי החייט בארמון באצרים הכשירו אותו להנהגה.**
3. משה מסתתר בבית יתרו כהן מדין. האט לדעתכם הכרות עט דתות מאוונות חיונית למי שצטיד לתת תורה לעם ישראל?

כן. מייסד דת צריק להיות פתוח ומסכיף, להכיר דתות רבות ושונות ולעבש את המסר שלו באופן חכם ורחב אופקיט.

4. משה מתחתן עם אישה שאינה בת עמו. מה דעתכם על נישואין כאלה?

את בני לוא מסכימים על ערכיט ועל דרך חייט מותפת, הרי שלה מתאיט. ציבורה אשת משה הצטרפה לדרכו כפי שרות הצטרפה לעם ישראל, וכפי שתמר הכנענית הצטרפה לבית יהודה.

### משימות:

לפניכם שלוש סרטונים הצוסקיט בשמות ובמשה.

- בחרו אחד מהט ונמקו מדוע בחרתם דווקא בו.

**קטע מהסרט נסיק מצריט**

<https://www.youtube.com/watch?v=QUeEfNF8hcg>

**סימניט – שיחה על הפרק**

<https://www.youtube.com/watch?v=y4iMBEE-5gQ>

**סיכום הפרקיט הראשוניט של שמות**

<https://www.youtube.com/watch?v=V-0yCswp6qM&t=36s>

שמות פרק כ

א וידבר אלהים, את כל-הדברים האלה לאמר. {ס} **ב** \* אנכי יהוה אלהיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים, על-פני ג. לא-תעשה לך פסל, וכל-תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת--ואשר במים, מתחת לארץ. ד. לא-תשתחוה להם, ולא תעבדם: כי אנכי יהוה אלהיך, אל קנא--פקד עון אבת על-בנים על-שלישים ועל-רבעים, לשנאי. ה. ועשה חסד, לאלפים--לאהבי, ולשמרי מצותי. {ס} ו לא תשא את-שם-יהוה אלהיך, לשוא: כי לא ינקה יהוה, את אשר-ישא את-שמו לשוא. {פ} ז זכור את-יום השבת, לקדשו. ח. ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. ט. ויום, השביעי--שבת, ליהוה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. י. כי ששת-ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח, ביום השביעי; על-כן, ברח יהוה את-יום השבת--ויקדשהו. {ס} יא כבד את-אביך, ואת-אמך--למען, יארכון ימך, על האדמה, אשר-יהוה אלהיך נתן לך. {ס} יב לא תרצח, {ס} לא תנאף; {ס} לא תגנב, {ס} לא-תענה ברעך עד שקר. {ס} יג לא תחמד, בית רעך; {ס} לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחמרו, וכל, אשר לרעך.

### עלות כ' 1-13 – עשרת הדברות

*הפך צוסק בחוקי היסוד של היהדות. בחוקים הנואצים  
לאמנה ובחוקים הנואצים לאוסר. בחוקים שבין אדם לאדם  
ובחוקים שבין אדם לחברו.*

*הדיבר הראשון והשני צוסקים באמנה מונותאיסטית ובאיסור  
השיתוף וההכנסה. הדיבר השלישי צוסק באיסור להישבע לשוא  
הט האל. הדיבר הרביעי צוסק בשבת והחמישי בכיבוד הורים.  
למצעה הט צוסקים בקדושת המשפט, בקדושת הזמן ובהכרת  
הטוב.*

*הדיברות הבאים צוסקים באיסור הרצח, הניאוף, הזנייה,  
צדות הסקר, ובאיסור החמידה. למצעה הט צוסקים בקדושת  
החיים, המשפחה, הרכוש, המשפט והשליטה על ראש החמדות.*

## שאלות לדיון:

1. מהו חשיבותו של חוק הביסוס חברה אנושית? האם כל חברה צריכה חוק?  
חוק הוא אמצעי חיוני והכרחי לביסוס חברה אנושית  
אחרת ישלטו חוקי האינגל ותהיה אנרכיה. החוק הוא  
הסכמה חברתית לנהוג באופן מסויים היוצר סדר ומאן  
על הזקוקים להגנה.
2. בישראל של ימינו יש חוקי יסוד. מצער להיותם איסוריים,  
הם קובעים נורמות ועקרונות. אילה עקרונות ונורמות  
יש בעשרת הדברות?  
העקרונות: קדושת החיים, קדושת המשפחה, קדושת  
הרכוש, כיבוד הורים, ועוד.
3. מה לדעתכם צריך לעשות כאשר ישנה התנגשות בין  
חוקים. למשל: אנו מכבדים את ההורים אבל הם אמרו  
לנו לעשות מצה שאסור לעשות?  
לפעמים צריך לקבל החלטות קשות. במקרה כזה יש  
לציית למצפון ולא להורים.

## משימות:

- על אילה חוק מהחוקים שאתם מכירים מן המסורת  
הייתם מוותרים? אילה חוק הייתם מוסיפים?
- התבוננו בתמונה הבאה:



*על פי מסורת ישראל הלוחות היו מרובצות, אבל כולנו רציפים לצורה הזו של הלוחות המקווחה ממסורות נוצריות. מה דעתכם? האם מותר להיות מושפע מתרבות אחרת? איך תסבירו את הצובנה כולנו משתמשים בתאריק האוצני ולא בתאריק העברי החיי היום-יום?*

#### יהושוע פרק א

א ויהי, אחרי מות משה--עבד יהוה; ויאמר יהוה אל-יהושע בן-נון, משרת משה לאמר. ב משה עבדי, מת; ועתה קום עבר את-הירדן הזה, אתה וכל-העם הזה, אל-הארץ, אשר אנכי נתן להם לבני ישראל. ג כל-מקום, אשר תדרך כף-רגלכם בו--לכם נתתיו: כאשר דברתי, אל-משה, ד מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת, כל ארץ החתים, ועד-הים הגדול, מבוא השמש--יהיה, גבולכם. ה לא-יתיצב איש לפניך, כל ימי חייך: כאשר הייתי עם-משה אהיה עמך, לא ארפך ולא אעזבך. ו חזק, ואמץ: כי אתה, תנחיל את-העם הזה, את-הארץ, אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם. ז רק חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות ככל-התורה--אשר צוה משה עבדי, אל-תסור ממנו ימין ושמאול: למען תשפיל, בכל אשר תלך. ח לא-ימוש ספר התורה הזה מפיהך, והגית בו יומם ולילה, למען תשמר לעשות, ככל-הכתוב בו: כי-אז תצליח את-דרךך, ואז תשפיל. ט הלוא צויתיה חזק ואמץ, אל-תערץ ואל-תחת: כי עמך יהוה אלהיך, בכל אשר תלך. }פ}

י ויצו יהושע, את-שטרי העם לאמר. יא עברו בקרב המחנה, וצו את-העם לאמר, הכינו לכם, צידה: כי בעוד שלשת ימים, אתם עברים את-הירדן הזה, לבוא לרשת את-הארץ, אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה. }פ}

יב ולראובני, ולגדי, ולחצי, שבט המנשה--אמר יהושע, לאמר. יג זכור, את-

הַדְּבַר, אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד-יְהוָה, לֵאמֹר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֶם, וְנָתַן לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת. יַד נְשִׁיכֶם טַפְכֶם, וּמִקְנֵיכֶם, יֵשְׁבוּ, בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן; וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חֲמִשִּׁים לִפְנֵי אַחֵיכֶם, כָּל גְּבוּרֵי הַחִיל, וְעִזְרְתֶם, אוֹתָם. טו עַד אֲשֶׁר-יָבִיחַ יְהוָה לְאַחֵיכֶם, כָּכֶם, וְיָרְשׁוּ גַם-הֵמָּה, אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם; וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשָׁתְכֶם, וִירְשַׁתֶּם אוֹתָהּ, אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה, בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ.

## יְהוֹשֻׁעַ פֶּרֶק א' 12-16 – כִּיבוֹשׁ הָאָרֶץ

הַפֶּרֶק עוֹסֵק בַּהֲנַחֲתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעַם אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה. יְהוֹשֻׁעַ מַכְנִיֵס אֶת הָעַם לְאָרֶץ. עַל יְהוֹשֻׁעַ הוֹטֵף הַצִּיּוּוֹי "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַלֵּה מִכִּי" כִּמִּי מֵמַשִּׁיךְ אֶת דְּרָכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. שְׁנַיִם וַחֲצֵי שְׁבָטִים קִיבְּלוּ מֵמֹשֶׁה הַבָּטָחָה כִּי יוֹכְלוּ לְהַשָּׂאֵר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן הַמַּזְרָחִי, אוֹלָם לֹאֵת רַק אַחֲרֵי שִׁיעוּזָרוּ לְעַם לְהִתְנַחֵף בְּאָרֶץ. דְּבַר לֵה אִמּוֹר לְלִמְדָה עַל אַחֲדוֹת וְעַל סוֹלִידְרוֹת בֵּינָם שְׁבָטֵי הָעַם.

### שְׂאֵלוֹת לְדִיוּן:

1. הַאֵם חֹשֶׁב שֶׁמִּנְהִי' צְבָאֵי כִּיבוֹשׁ יֵהִי עִם אִישׁ רוֹחַ לְמוֹד סֵפֶר וּכְפוּלֵי לְחוּקֵי הַתּוֹרָה?

כֵּן. אִישׁ הַרוֹחַ יוֹדֵעַ אֶת הַבּוֹלָאוֹת, הוּא אִישׁ חוֹק וְלֹא פוֹרֵעַ חוֹק, וּמִנְהִי' צְבָאֵי הַנִּמְצָא לְפַעֲמִים הַסִּיטוֹאֲצִיּוֹת קָשׁוֹת, טוֹב שֶׁיִּהְיֶה עִם הַבּוֹלָאוֹת וְעִם עֲרֻכִיט.

2. בַּמָּה דוֹמֶה יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה? מִדּוֹעַ חֹשֶׁב לְהִרְאוֹת שְׂכָפֵי שַׁחֲצֵה מֹשֶׁה אֶת יַם סוּף כִּכ חוֹצֵה יְהוֹשֻׁעַ אֶת

הירדן? האם יורש של מנהיג צריק לדמות לו או  
להביא משהו חדש ואחר?  
יהושע דומה למשה בהיותו מנהיג הכפוף לחוקי  
משה, יש לו יכולת הנהגה והוא לא נופל בזה  
ממשה אלא בעל מסוגלות כמוהו. יורש לא צריק  
להכרח להיות דומה למנהיג הקודם, טוב יצא  
אם ימשיך מצד אחד את מורשתו ויחדש דברים לפי  
דרכו וקהל מצד שני.

3. העצם היה מחולק לשבטים. יש האומרים שם  
בישראל של ימינו אנו מחולקים לשבטים (הנשיא  
רובין דיבר על 4-5 שבטים). האם לדעתכם טוב  
להיות מחולקים לשבטים? נמקו.  
לא. אחדות היא דבר חשוב. אמנם טוב שיש מאון  
עדות ותרבויות, אבל חלוקה שבטית היא דבר  
הפוגע בחברה ובאחדותה ומוביל לפילגנות  
ולפיתול לאסונות כמו אסון האלולות.

### משימות:

לפניכם משה של חלוקת הארץ לפי השבטים

- מי היו השבטים האדולפים?
- הנחלתו של אינה שבט נמצאת ירושלים?





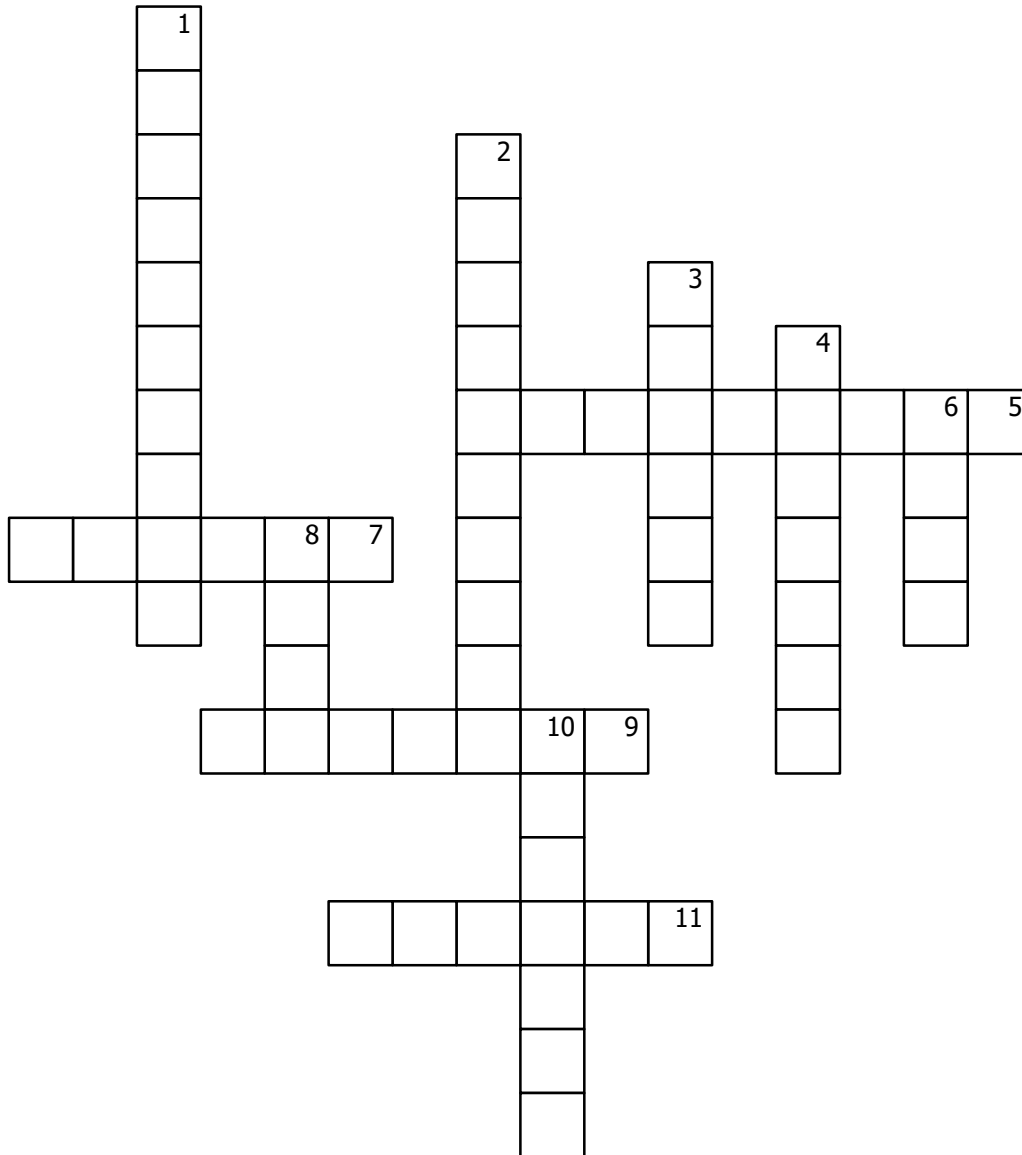
- מי היו השבטים הכי קטנים?
- לפי איך היו נחלקים? התוכן להסביר למה?
- איך שבת נמצא בתוך שבת?
- צפו בסרטון הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=xVmCs71QXgA>

מאיפה שבת היה יהושע? איך עיר כבש  
ראשונה?

## פעילות לסיכום היחידה

מצרים משה יהושע ועשרת הדברות



### מאוזן

- .5 שמות המיילדות במצרים- שפרה ופועה
- .7 אשת משה-ציפורה
- .9 הדיבר האחרון- לא תחמוד
- .11 הדיבר השישי – לא תרצח

### מאונך

- .1 כובש הארץ-יהושע

2. הדברים שכתובים בלוחות הברית-עשרת הדברות
3. מצילתו של משה בתיבה-בת פרעה
4. תפקידו הדתי של חותן מושה-כהן מדין
6. מלך מצרים פרעה
8. חותנו של משה-יתרו
10. מיהי מרים-אחות משה

המשוררת זלדה כתבה:

לכל איש יש שם  
 נתן לו אלוהים  
 ונתנו לו אביו ואימו

• מדוע נקרא ספר שמות ספר שמות – בחרו את

האפשרות המתאימה:

א. בגלל שמות המנהיגים החשובים משה, אהרן

ומרים

ב. בגלל שהוא כותח במילים ואלה שמות בני ישראל

ג. כדי שנלכוד את השמות של אבותינו שירדו למצרים

• עשר הוא מספר סומלי המציג על שמות. כתבו

ארבעה דברים הקשורים במספר עשר

הדברות \_\_\_\_\_

ימי תשובה \_\_\_\_\_

אנשים למנין \_\_\_\_\_

צדיקים בסדום \_\_\_\_\_

\*\*\*

# יחידה רביעית – מלחמה, מלחמה ואלה

## שמואל א פרק יז

א וַיֵּאָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם, לְמַלְחָמָה, וַיֵּאָסְפוּ, שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוּדָה; וַיַּחֲנוּ בֵּין-שׁוֹכָה וּבֵין-עֶזְקָה, בְּאֶפְסֹ דַמִּים. ב וַשָּׂאוּל וְאִישׁ-יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ, וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; וַיַּעֲרֹכוּ מַלְחָמָה, לְקִרְאֵת פְּלִשְׁתִּים. ג וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל-הַהָר, מִזֶּה, וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל-הַהָר, מִזֶּה; וְהִגִּיא, בֵּינֵיהֶם. ד וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבָּנִים מִמַּחְנוֹת פְּלִשְׁתִּים, גְּלִית שָׁמוּ מִגַּת: גָּבְהוּ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וְנִזְרָת. ה וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל-רֹאשׁוֹ, וְשָׂרִיּוֹן קִשְׁקָשִׁים הוּא לְבוּשׁ; וּמִשְׁקַל, הַשָּׂרִיּוֹן--חֲמִשְׁת־אֲלָפִים שֶׁקֶלִים, נְחֹשֶׁת. ו וּמִצַּחַת נְחֹשֶׁת, עַל-רִגְלָיו; וְכִידּוֹן נְחֹשֶׁת, בֵּין כַּתְּפָיו. ז וְחֹץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ, כְּמִנּוֹר אֲרָגִים, וְלִהְבֵּת חֲנִיתוֹ, שֵׁשׁ-מֵאוֹת שֶׁקֶלִים בְּרִזְלִ; וְנִשְׂא הַצֶּנֶה, הַלֶּךְ לִפְנָיו. ח וַיַּעֲמֵד, וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרַכַת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהֶם, לְמָה תִּצְאוּ לַעֲרֹף מַלְחָמָה: הֲלוֹא אֲנִכִּי הַפְּלִשְׁתִּי, וְאַתֶּם עֹבְדִים לְשָׂאוּל--בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ, וַיֵּרֵד אֵלָי. ט אִם-יִוָּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי, וְהִכְנִי--וְהֵינּוּ לָכֶם, לַעֲבָדִים; וְאִם-אֲנִי אוֹכַל-לוֹ, וְהִפִּיתִיו--וְהֵייתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים, וְעַבְדְּתֶם אֹתָנוּ. י וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרַכֹת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תָּנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחַמָּה יַחַד. יא וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל וְכָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-דְּבָרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה; וַיַּחֲתוּ וַיִּרְאוּ, מֵאֵד. }פ}

יב וְדוֹד בֶּן-אִישׁ אֶפְרַתִּי הַזֶּה, מִבֵּית לָחֵם יְהוּדָה, וְשָׁמוּ יוֹשִׁי, וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים; וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׂאוּל, זָקֵן בָּא בְּאֲנָשִׁים. יג וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי-יוֹשִׁי, הַגְּדֹלִים--הֵלְכוּ אַחֲרֵי-שָׂאוּל, לְמַלְחָמָה; וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו, אֲשֶׁר הֵלְכוּ בְּמַלְחָמָה--אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אַבִּינָדָב, וְהַשְּׁלִשִׁי שֵׁמָה. יד וְדוֹד, הוּא הַקָּטָן; וְשְׁלֹשָׁה, הַגְּדֹלִים, הֵלְכוּ, אַחֲרֵי שָׂאוּל. }ס {טו וְדוֹד הַלֶּךְ וְנָשָׁב, מֵעַל שָׂאוּל, לְרַעוֹת אֶת-צֶאֱן אַבִּיו, בֵּית-לָחֵם. }טז {וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, הַשָּׂכָם וְהָעֵרֶב; וַיִּתְּצֵב, אַרְבָּעִים יוֹם. }פ}

יז וַיֹּאמֶר יוֹשִׁי לְדוֹד בְּנוֹ, קַח-נָא לְאַחִיךָ אִיפַת הַקְּלִיא הַזֶּה, וַעֲשֵׂרָה לָחֵם, הַזֶּה; וְהָרֵץ הַמַּחְנֶה, לְאַחִיךָ. יח וְאֵת עֶשְׂרֵת חֲרָצֵי הַחֶלֶב, הָאֵלֶּה, תָּבִיא, לְשֵׁר-הָאֱלֹפִי; וְאֵת-אַחִיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם, וְאֵת-עֲרֹבְתֶם תִּקַּח. יט וְשָׂאוּל וְהֵמָּה וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; נִלְחָמִים, עִם-פְּלִשְׁתִּים. }ס {כ וַיִּשְׁכֵּם דָּוִד בְּבִקְרָה, וַיִּטֹּשׁ אֶת-הַצֹּאֵן עַל-שֹׁמֵר, וַיֵּשֶׂא וַיִּלֶּךְ, כְּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יוֹשִׁי; וַיָּבֵא, הַמַּעֲגָלָה, וְהַחִיל הַיֵּצֵא אֶל-הַמַּעֲרָכָה, וְהִרְעוּ בְּמַלְחָמָה. כא וַתַּעֲרֹף יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים, מַעֲרָכָה לְקִרְאֵת מַעֲרָכָה. }כב {וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת-הַפְּלִיִּים מֵעֲלָיו, עַל-יַד שׁוֹמֵר הַפְּלִיִּים, וַיָּרֶץ, הַמַּעֲרָכָה; וַיָּבֵא, וַיִּשְׂאֵל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם. }כג {וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם, וְהִנֵּה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה גְלִית הַפְּלִשְׁתִּי שָׁמוּ מִגַּת מַמְעָרוֹת (מִמַּעֲרֹכֹת) פְּלִשְׁתִּים, וַיְדַבֵּר, כְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה; וַיִּשְׁמַע, דָּוִד. }כד {וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּרָאוּתָם אֶת-הָאִישׁ; וַיִּנְסוּ, מִפְּנָיו, וַיִּירְאוּ,

מאד **כח** ויאמר איש ישראל, הראיתם האיש העלה הזה--כי לחרף את-ישראל, עלה; והיה האיש אשר-יכנו יעשרנו המלך עשר גדול, ואת-בתו יתן-לו, ואת בית אביו, יעשה חפשי בישראל. {פ}

**כו** ויאמר דוד, אל-האנשים העמדים עמו לאמר, מה-יעשה לאיש אשר יכה את-הפלשתי הלז, והסיר חרפה מעל ישראל: כי מי, הפלשתי הערל הזה, כי חרף, מערכות אלהים חיים. **כז** ויאמר לו העם, כדבר הזה לאמר: כה יעשה, לאיש אשר יכנו. **כח** וישמע אליאב אחיו הגדול, בדברו אל-האנשים; ויסר-אף אליאב בדוד ויאמר למה-זה ירדת, ועל-מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר--אני ידעתי את-זדנך ואת רע לבבך, כי למען ראות המלחמה ירדת. **כט** ויאמר דוד, מה עשיתי עתה; הלוא, דבר הוא. **ל** ויסב מאצלו אל-מול אחר, ויאמר כדבר הזה; וישבהו העם דבר, כדבר הראשון. **לא** וישמעו, הדברים, אשר, דבר דוד; ויגדו לפני-שאול, ויקהו. **לב** ויאמר דוד אל-שאול, אל-יפל לב-אדם עליו; עבדך ילה, ונלחם עם-הפלשתי הזה. **לג** ויאמר שאול אל-דוד, לא תוכל ללכת אל-הפלשתי הזה, להלחם, עמו: כי-נער אתה, והוא איש מלחמה מנעריו. **ס** { **לד** ויאמר דוד אל-שאול, רעה היה עבדך לאביו בצאן; ובא הארי ואת-הדוב, ונשא שמהעדר. **לה** ויצאתי אחריו והפתיו, והצלתי מפיו; ויקם עלי--והחזקתי בזקנו, והפתיו והמיתיו. **לו** גם את-הארי גם-הדב, הכה עבדך; והיה הפלשתי הערל הזה, כאחד מהם, כי חרף, מערכת אלהים חיים. **ס** { **לז** ויאמר, דוד, יהוה אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה; **ס** } ויאמר שאול אל-דוד לה, ויהוה יהיה עמך. **לח** וילבש שאול את-דוד מדיו, ונתן קובע נחשת על-ראשו; וילבש אתו, שריון. **לט** ויחגר דוד את-חרבו מעל למדיו ויאיל ללכת, כי לא-נסה, ויאמר דוד אל-שאול לא אוכל ללכת באלה, כי לא נסיתי; ויסרם דוד, מעליו. **מ** ויקח מקלו בידו, ויבחר-לו חמשה חלקי-אבנים מן-הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר-לו ובילקוט--וקלעו בידו; ויגש, אל-הפלשתי. **מא** וילה, הפלשתי, הלה וקרבו, אל-דוד; והאיש נשא הצנה, לפניו. **מב** ויבט הפלשתי ויראה את-דוד, ויבזהו: כי-היה נער, ואדמני עם-יפה מראה. **מג** ויאמר הפלשתי, אל-דוד, הכלב אנכי, כי-אתה בא-אלי במקלות; ויקלל הפלשתי את-דוד, באלהיו. **מד** ויאמר הפלשתי, אל-דוד: לכה אלי--ואתנה את-בשרך, לעוף השמים ולבהמת השדה. **ס** { **מה** ויאמר דוד, אל-הפלשתי, אתה בא אלי, בחרב ובחנית ובכידון; ואנכי בא-אליך, בשם יהוה צבאות, אלהי מערכות ישראל, אשר חרפת. **מו** היום הזה יסגרר יהוה בידו והפיתך, והסרת את-ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתיים היום הזה, לעוף השמים ולחית הארץ; וידעו, כל-הארץ, כי יש אלהים, לישראל. **מז** וידעו כל-הקהל הזה, כי-לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה: כי ליהוה המלחמה, ונתן אתכם בידו. **ס** { **מח** והיה כי-קם הפלשתי, וילה

וַיִּקְרַב לַקְרָאת דָּוִד; וַיְמַהֵר דָּוִד, וַיִּרְץ הַמַּעְרָכָה לַקְרָאת הַפְּלִשְׁתִּי. **מט** וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת-יָדוֹ אֶל-הַפְּלִי, וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיִּקְלַע, וַיַּךְ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי, אֶל-מִצְחוֹ; וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וַיַּפֵּל עַל-פָּנָיו אֶרְצָה. **נ** וַיִּחַזַּק דָּוִד מִן-הַפְּלִשְׁתִּי בַקְלַע וּבָאֶבֶן, וַיַּךְ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמְתְּהוּ; וַחֲרַב, אֵין בְּיַד-דָּוִד. **נא** וַיִּרְץ דָּוִד וַיַּעֲמֵד אֶל-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת-חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלֹפָה מִתַּעֲרָה, וַיִּמְתְּתֶהּ, וַיִּכְרַת-בָּהּ, אֶת-רֵאשׁוֹ; וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי-מַת גְּבוּרָם, וַיִּנְסוּ. **נב** וַיִּקְמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה וַיִּרְעוּ, וַיִּרְדְּפוּ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּים, עַד-בּוֹאֶף גִּיא, וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן; וַיִּפְּלוּ חֲלָלִי פְּלִשְׁתִּים, בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרַיִם, וְעַד-גַּת, וְעַד-עֶקְרוֹן. **נג** וַיֵּשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִדְּלֶק אַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים; וַיִּשְׁסוּ, אֶת-מַחְנֵיהֶם. **נד** וַיִּקַּח דָּוִד אֶת-רֵאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלַם; וְאֶת-כְּלָיו, שָׁם בָּאֶהְלוֹ. **ס** **ו** **נ**ה וְכִרְאוֹת שִׂאוֹל אֶת-דָּוִד, יָצָא לַקְרָאת הַפְּלִשְׁתִּי, אָמַר אֶל-אַבְנֵר שֶׁר הַצָּבָא, בֶּן-מִי-זָה הַנֹּעֵר אַבְנֵר; וַיֹּאמֶר אַבְנֵר, חִי-נִפְשָׁךְ הַמֶּלֶךְ אִם-יִדְעֵתִי. **נו** וַיֹּאמֶר, הַמֶּלֶךְ: שִׂאל אֶתְּהָ, בֶּן-מִי-זָה הָעָלָם. **ס** **ז** **נ**ז וּכְשׁוּב דָּוִד, מִהַכּוֹת אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי, וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר, וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שִׂאוֹל; וְרֵאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, בְּיָדוֹ. **נח** וַיֹּאמֶר אֵלָיו שִׂאוֹל, בֶּן-מִי אַתָּה הַנֹּעֵר; וַיֹּאמֶר דָּוִד, בֶּן-עֶבְדְּךָ יְשִׁי בֵּית הַלְּחָמִי.

### מלאך א' י"ז - דוד ואלוית

המלאך הראשון שאיחד את השבטים לעם אחד עם  
הנהגה אחת היה שאול. אחד הקרבות הקשים של  
שאול להגנת העם היה עם הפלשתים. בימים ההם  
היה מקובל שקרב מוכרע על ידי מאבק בין שני  
גיבורים בלבד כשכל אחד מהם נצט' של מחנה אחר.  
אלוית הפלשתים מצויצ לשאול קרב כזה.  
דוד הוא בנו הצעיר של איש משה יהודה שבניו  
הצדושים השתתפו באותה מערכה. האב שאול את  
דוד עם מלון לאחים הצדושים הצוחמים, כשהוא  
שומע את דברי אלוית הוא מצויצ לשאול להלחם  
איתו ומביא הוכחות לזכותו - הצלחתי כרועה לנצח  
ארי ודב שרצו לפסוע בעדך שלי. שאול רוצה לתת

לדוד ציוד של לוחמים, אולם התלבושת אינה נוחה  
לו והוא מצדיץ להחמט עם אבן קלע. הוא בוטח  
בה' ובאמת מצליח להרוג את גליית.  
הסיפור מדגיש את כשרונו של דוד, את חכמתו  
ותחבולותיו, את אמונתו.

לפניכם סיכום הפרק כפי שמספר ג'קי לוי:

[https://www.youtube.com/watch?v=XNrBx\\_pfMck](https://www.youtube.com/watch?v=XNrBx_pfMck)

שאלות לדיון:

1. סיפורים רבים בתנ"ך מדגישים דווקא את הבנים  
הצעירים. מדוע לדעתכם ישנה הדגשה כזו? הביאו  
דוגמה נוספת להעדפת הבן הצעיר.  
הסיבה היא להראות שהקטן והצעיר יכול להפתיח  
לטובה. יעקב הוצרף על צפו, יוסף הוצרף על פני  
אחיו ועוד.
2. ישראל היא מדינה קטנה, והיא מאוימת על ידי  
אירן ומדינות אויב אחרות. סיפורם של דוד  
וגליית היה השראה ליכולת הניצחון בעזרת חכמה  
ותחכום ולא דווקא כוח.  
הביאו דוגמה לניצחונות מתחומים שונים של  
ישראל כמו בתחום הכלכלי, בתחום התרבותי ועוד  
למרות קטנותה.  
דוגמאות: מובילי, הטפטפות, ניצחון באירוויזיון,  
בכדורסל ועוד.

משימות:

## לפניכם תמונה

- מה מבטיחה התמונה וכיצד היא מפרשת את הסיפור?



- לפניכם התנ"ך בקומיקס - סיפור דוד ואלכית

<https://www.youtube.com/watch?v=HSMwgUw3m8c>

הסרטון מציג את דוד כהצל שיצר אדמוני. ג'ינג'י.  
הפרשנות המקובלת לאדמוני היא דווקא שצורו היה  
שלוף ואדום (כמו האינדיאנים). אילה פירוש נראה  
לכם והאם לדעתכם צריק לשנות ולתקן דברים  
וטעויות שכבר התקבלו על ידי כולנו?

- לפניכם השיר אליית של להקת כוורת

<https://www.youtube.com/watch?v=B0xWYu3zasE>

זהו שיר מאוד עצוב



על נושא כזה כאוב,  
את תשיב תחבוסת,  
לא יצלור לך שנתייט.  
האיבור של הסיבור  
להידי אותו אסור,  
נאלה רק שהטע שלו  
כמו אפרייט.  
יום אביב בכפר קטן  
ציבוריט שרות באן,  
נאלה צוברת  
אק המנאינה נשארת.  
בחצר נולד תינוק  
ומיד התחיל לצעוק  
"לא קוראיט לי יפרייט -  
שמי טולייט ולא אחרת!"  
כל התנ"ך כחז ממנו כמו מפיא,  
איבוריט ברחו הביתה,  
לוחמיט לייפו ת'איא.  
הט קראו לו "השד מאסקלון".  
באנון אמר שלום  
ילדיט צהרו לדוט,  
בן חמש וכבר הספיק  
להביא הביתה סלע.  
התאמן כל יום שעות

בלהפריע לחיות,  
יש אומרים היה לו קול  
נמוך מיט המלח.  
כל התנ"ך כחד ממנו כמו מפי  
דיבורים ברחו הביתה  
לוחמים למדו חליל  
הם קראו לו בסקט מרחוק.  
הנה בא אלינו, בא אלינו  
אלוי, אלויית  
מקוה שטם הפעם  
הוא יחשוב אותי נחמד.  
הנה בא אלינו, בא אלינו  
אלוי, אלויית,  
מקוה שלא ידרוך עלי,  
יעשה אותי אמד.  
דוד מלך ישראל  
קט בבוקר לטיוף,  
מרחוק רואה המון סואן  
צועק "הצילו!"  
בלי לחשוב יותר מיום  
התויבה על המקום,  
חושש משני אמלים וכדי  
עוד לא ידעו אל מיהו.  
"בוא אלי, אלויית נחמד,

שׁה אצלי על כף היד.  
 "ככה מדברית?"  
 שאף אוליית באסקלונית.  
 דוד מלך התצבון,  
 "הראטקה תנאן!"  
 אבן לעברו ירה,  
 קלע לו בול בפוני.  
 כל התנ"ק אמר תודה והתרכש,  
 "אט תרצה להיות מלכנו,  
 תתקשר מחר בשש"  
 ומאל לא שמעו אותם אומרים,  
 הנה בא אלינו, בא אלינו...  
 מקווה שלא ידרוק עלי  
 מקווה שלא יקפוץ עלי  
 הנה בא אלינו אוליית  
 הסיכר מתייחס אל אוליית כאף בריון מאלו שכולנו  
 מכירים - איך מתמודדים עם אלימות בין צעירים  
 וצט בריונות?

### שואל ב' ה' (1-10) - המלכת דוד

א ויבאו כל-שבטי ישראל, אל-דוד--חברונה; ויאמרו לאמר, הננו עצמך ובשרך  
 אנחנו. ב גם-אתמול גם-שלשום, בהיות שאול מלך עלינו, אתה הייתה מוציא  
 (המוציא) והמבי, את-ישראל; ויאמר ה' לך, אתה תרעה את-עמי את-ישראל, ואתה  
 תהיה לנגיד, על-ישראל. ג ויבאו כל-זקני ישראל אל-המלך, חברונה, ויכרת להם  
 המלך דוד ברית בחברון, לפני ה'; וימשחו את-דוד למלך, על-ישראל.

הקטע הראשון של הפרק עוסק בהחירת דוד למלך. הסיבות  
המובאות כאן הן: אתה מאנשניו (עצמך ופסוק אנחנו) אתה  
מנהיג ואיבד צבאי (מוציא ומביא) ה' בחר אותך. ניכר  
שהעם רואה בו מחליף לעול כשהסיבה העקרית היא בחירת  
האל בדוד.

ד בן-שלושים שנה דוד, במלכו; ארבעים שנה, מלך. ה בחברון מלך על-יהודה, שבע  
שנים וששה חדשים; ובירושלם מלך, שלשים ושלוש שנה, על כל-ישראל, ויהודה. ו  
וילך המלך ויגשו ירושלם, אל-היבסי יושב הארץ; ויאמר לדוד לאמר, לא-תבוא  
הנה, כי אם-הסירך העורים והפסחים לאמר, לא-יבוא דוד הנה. ז וילכד דוד, את  
מצדת ציון--היא, עיר דוד. ח ויאמר דוד ביום ההוא, כל-מכה יבסי ויגע בצנור, ואת-  
הפסחים ואת-העורים, שנאו (שנואי) נפש דוד; על-כן, יאמרו, עור ופסח, לא יבוא  
אל-הבית. ט וישב דוד במצדה, ויקרא-לה עיר דוד; ויבן דוד סביב, מן-המלוא  
וביתה. י וילך דוד, הלוח וגדול; והי אלהי צבאות, עמו

הקטע השני עוסק בהחירת ירושלים כבירת ממלכת דוד.  
ירושלים היתה עיר יבוס, עם קטן שחי בארץ. הסיבה לבחירת  
ירושלים היתה בין השאר היותה שוכנת בין שתי נחלות: לו של  
יהודה שבו של דוד ולו של בנימין של עול. הבחירה לו דוד  
מצביר מסר של איחוד בין שבטי ישראל. השמות הנוספים  
המופיעים כאן לירושלים הם: מצודת ציון ועיר דוד.

הציוורים והפסחים המוזכרים כאן הם צלמי האלילים של  
היבוסים, או הערה לאלגניות של היבוסים שם אם הם יסמו  
חילי ציוורים ופסחים לא ניתן לנצח אותם. ובכל זאת  
למרות שירושלים היתה עיר מצורה היא נכבשה על ידי דוד.

## שאלות לדיון:

1. הפרק מציג מספר סיבות לבחירת מנהיג. מה לדעתכם צריכות להיות הסיבות לבחירת מנהיג? היותו קרוב אלינו? היותו מנהיג צבאי גדול? היותו איש רוח? היותו אדם צעיר או דווקא מבוגר? סיבה אחרת? הסיבות אין אישיותו של המנהיג וניסיונו. לאו דווקא ילדו או היותו מנהיג צבאי גדול. הוא צריך להיות אדם קשוב היודע להתייצץ אך גם לקבל החלטות ובעיקר אדם מוסרי חכם ואמיץ.
2. מה הופך ציר לחשובה ומרכזית? המיקום שלה? היותה מואנת וחלקה? אילו ציר אהובה עליכם בארץ ומה הסיבות לכך? מיקום הופך ציר לחשובה בעמים רבות. לאבי ציר אהובה בארץ - כל תלמיד יבחר את המקום האהוב עליו.

## משימות:

- לפניכם שני סרטונים - האחד עוסק בבחירה בירושלים לבירה והשני באופן בו נכבשה ירושלים מידי הביוסים. בחרו אחד מהם וענו על השאלות הנלוות אליו:  
א. צפו בסרטון הבא בו מסביר ג'קי לוי על בחירת דוד למלך:

<https://www.youtube.com/watch?v=LupJCKQ-PvI>

איזה סיבות נוספות מציג א'קי לבחירת ירושלים על ידי דוד? כיצד מסביר הסרטון מדוע נחשבת העיר ליקדושה? האם אתם אוהבים לבקר בירושלים?

ה. צפו בסרטון בו מסביר וממחיש השחקן נתי רביץ את כיבוש ירושלים:

<https://www.youtube.com/watch?v=jKjMy00WiUg>

מהי התחבולה בעזרתה נכבשת העיר לפי הסרטון? כיצד לכה יואב להיות הרמטכ"ל של דוד? איזה פעולות נוצלות אנחנו מכירים כיום של אנשים שקיבלו אותם לבורה בישראל? מה לדעתכם צריך לפאפיון רמטכ"ל? תושיה? רציונות מחוץ לקופסה? דולמה אישית? נוצלות?

### מלכים א' ו' (1 + 11-13) – בניית המקדש

א ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית לה'.  
יא ויהי דבר-ה' אל-שלמה לאמר. יב הבית הזה אשר-אתה בנה אם-תלך בחקתי ואת-משפטי תעשה ושמרתי את-כל-מצותי ללכת בהם והקמתי את-דברי אתך אשר דברתי אל-דוד אביך. יג ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את-עמי ישראל.  
ידו של דוד שהרבה להחמס מלאו דמי, לפיכך נאסר עליו לבנות מקדש ורק שלמה בנו – מלך השלום, בנה את בית המקדש.

פעילות קצרה:

*לפניכם תמונה של דגם בית המקדש השני. האם לדעתכם חובה שבית תפילה יהיה מפואר, או פשוט וצנוע? נמקו.*



המורה מסביר לתלמידים כי בגלל חטאי העם נחרב המקדש והעם יצא לגלות. אולם עם עליית השלטון הפרסי, הותר לעם לשוב לארצו ולהקים בית מקדש שני.

#### עזרא פרק א

א ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהוה, מפי ירמיה: העיר יהוה, את-רוח כרש מלך-פרס, ויעבר-קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. ב כה אמר, כרש מלך פרס--כל ממלכות הארץ, נתן לי יהוה אלהי השמים; והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה. ג מי-בכם מכל-עמו, יהי אלהיו עמו, ויעל, לירושלם אשר ביהודה; ויבן, את-בית יהוה אלהי ישראל--הוא האלהים, אשר בירושלם. ד וכל-הנשאר, מכל-המקמות אשר הוא גר-שם--ינשאוהו אנשי מקמו, בכסף ובזהב ובכרז ובבמה; עם-הנדבה--לבית האלהים, אשר בירושלם. ה ויקומו ראשי האבות, ליהודה ובנימן, והפזנים, והלויים; לכל העיר האלהים, את-רוחו, לעלות לבנות, את-בית יהוה אשר בירושלם. ו וכל-סביבתיים חזקו בידיהם, בכלי-כסף בזהב בכרז ובבמה ובמגדנות--לבד, על-כל-התנדב. ז והמלך כרש, הוציא את-כלי בית-יהוה, אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם, ויתנם בבית אלהיו.

#### עזרא א' (1-7) – הצהרת כורש ושיבת ציון

הפרסיט מנצחים את הבהלים. והמלך הפרסי כורש מאלה  
השנה הראשונה להשתלטותו על בבל מדיניות סובלנית כלפי  
העמים הכבושים. הוא מאפשר לאלים לחזור לארץ ואף  
לבנות בית מקדש שני. מי שלא רוצה לחזור כי כבר התבסס  
באלות, יכול להשאיר אצל מחוייב לתמוך בשבי ציון ולסייע  
להם בתרומות. הצהרת כורש ניתנת בכתב ובאלף פה כדי  
שכולם יבינו אותה, והיא פותחת צידן חדש בתולדות העם.  
מדיניותו הסובלנית של כורש היתה כלפי כולם, אק התנ"ך  
מציין רק את יחסו אל עם ישראל. מדיניות זו הוכיחה את  
עצמה ובסך הכל מנעה מרידות של העמים הכבושים. הם  
אמנם נשארו כפופים לפרסיט, אק קיבלו אוטונומיה לניהול  
עצמאי יחסית של ענייניהם.

סרטון מסכת של הצהרת כורש וסיבת ציון:

<https://www.youtube.com/watch?v=zStaQrbe2FI&t=319s>

### שאלות לדיון:

1. על חשיבותה של סובלנות. למה להיות סובלני? חופש

דת: מה יחסות לדתות שונות?

חופש להיות סובלני, כפי שאני רוצה שיכבדו אותי כק

אכבד אחרים.

2. על חייט בחוץ לארץ - יהדות אמריקה למשל, האם

ישנה אצלכם הבנה לרצון לחיות בחוץ לארץ? סיבות

להשארות בנכר: פרנסה, הרגל, קשרים חברתיים,



קושי לעבור לארץ חדשה עם שפה חדשה והרגלים  
ומנהגים חדשים. מי מבניהם הכי משמעותי  
לדעתכם? התוכלו לחשוב ולספר על קשייו של צופה  
חדש?

התלמידים יבחרו את התשובה שלהם, עליהם  
לנמקה. תתכנה תשובות רבות ושונות. אנשים נשארים  
בחוף לארץ באלף הרגל, כרנסה, שפה. הכל יכול  
להיות משמעותי.

3. לאן נעלמו העמים הקדומים? אין יותר בבלים...  
בלכות מה לדעתכם החליקה היהדות מצמד על כך  
הרבה שנים?

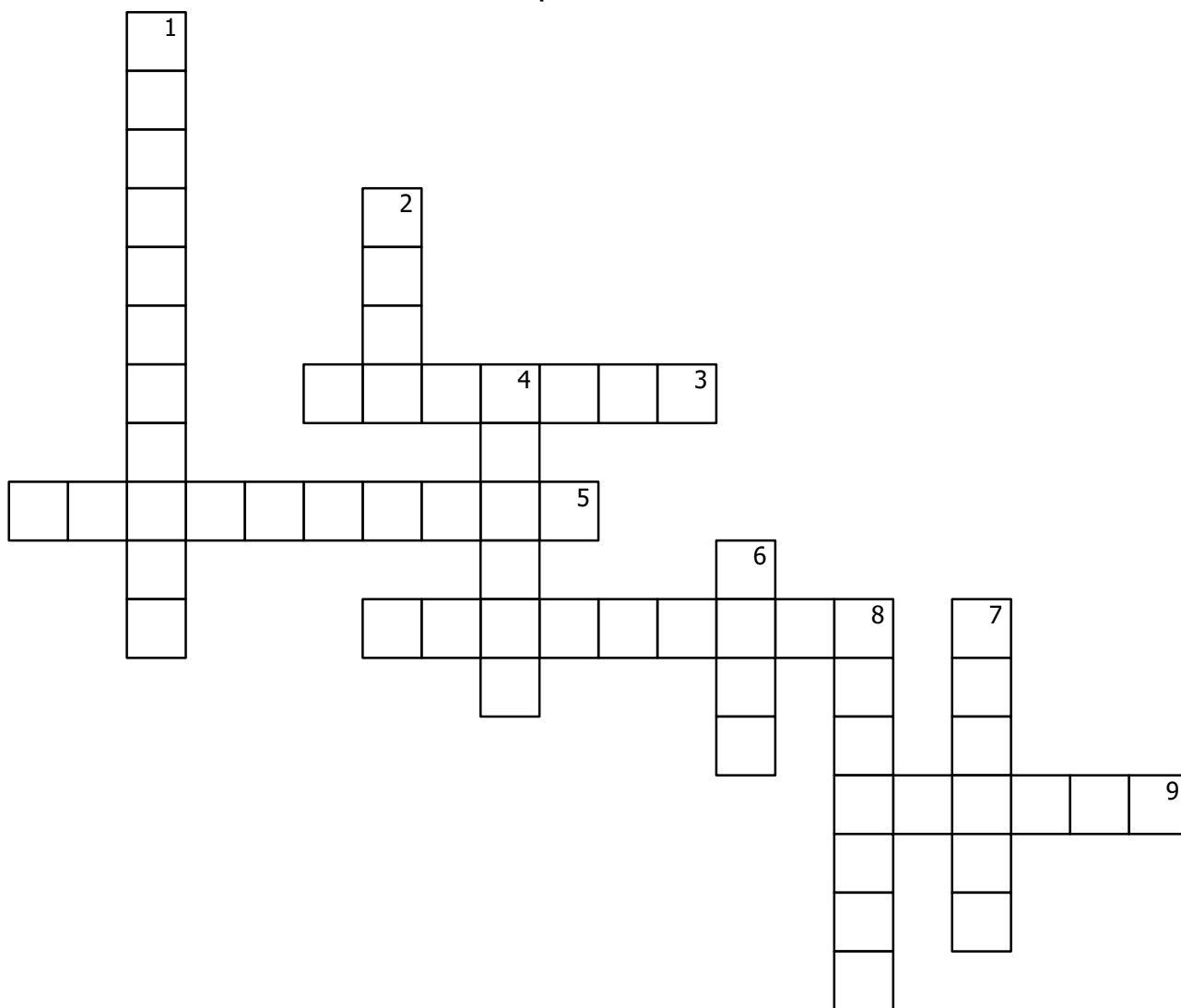
עמים אלה לא שמרו על תרבותם ולאן נעלמו או  
התבוללו. עם ישראל שמר על זהותו ולאן נשארו.  
היהדות החליקה מצמד באלף חינוך לזהות יהודית.  
4. הצהרת כורס ניתנה עם בעל פה כי לא כולם ידעו  
קראו וכתבו. מהי חשיבות הנחלת ההשכלה לכולם?  
ההשכלה פותחת פתח להתקדמות. איך תלוי  
באחריים.

5. בשנת 1917 נתן הלורד בלפור הצהרה התומכת ברצון  
העם היהודי בבית לאומי. למה חשובות הצהרות  
כאלה? למה חשובה הכרה בינלאומית בשאיפות של  
עם לעצמאות?

אנחנו חלק ממספחת העמים, הכרה פאאפוט פלנו  
 מסייעת לנו מה עם שאנו עם קטן, כך אנו יותר  
 מוכנים.

## פעילות לסיכום היחידה

מלוכה גלות ושיבת ציון



מאוזן

- 3. תאריך שריפת המקדש - ט באב
- 5. עבודה זרה מתועבת בימי מנשה - עבודת המולך
- 8. שם נוסף של ירושלים - מצודת ציון
- 9. עם מי נלחם דוד - גוליית

מאונך

1. שר צבאו של דוד-יואב בן צרויה
2. הספר בו מופיעה ההצהרה- עזרא
4. מחריבי ירושלים- הבבלים
6. מלך פרסי שנתן הצהרה-כורש
7. המלך האחרון ביהודה-צדיקהו
8. ערכה ביקור בארמון שלמה- מלכת שבא

קישורים והמלצות על אתרים המסויימים ללמידה:

1. אתר מפמ"ר תנ"ך

<https://edu.929.org.il/>

באתר תמצאו מאון נושאים ואף שיצורים מוכנים על נושאי התנ"ך לכל רמות הלמידה: מחטיבה ועד תיכון.

2. תנך מנוקד

<https://www.mechon-mamre.org/i/t/t0.htm>

פרקי התנך בליווי אפשרות לשמיעה (לחיצה על האזנה לפרק מאפשרת את שמיעת הקראתו)

3. מאגר ספרות הקודש

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0.htm>

פרקי התנ"ך בפורמט נעים ואסתטי בליווי מילון מילים, הקראה, הסברים לפי פסוקים ועוד. דואמה לנראות של פרק אי בהראשית:

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0101.htm>

4. מקראנט - מאגר חומרים סרטונים ופצילות בתנ"ך

<http://www.mikranet.org.il/>

5. 929 תנ"ך ביחד

<https://www.929.org.il/p/home>

בתנ"ך ישנם 929 פרקים. באתר תמצאו את הפרקים וליד כל פרק פרשנויות, סרטונים, תמונות ועוד.

בנוסף, תמצאו באתר קמפוס וירטואלי עם מבחר  
שיעורים עבורכם המורכב. המאון גדול ויפה ומחולף.  
דואמה לשיעור קצרצר בבית הנשיא מפי מיכה אודמן:

<https://www.youtube.com/watch?v=CpXDNBBAgYk&t=2s>